

Wytyczne EASO dotyczące przynależności do określonej grupy społecznej

*Seria poradników praktycznych
EASO*

marzec 2020

Wytyczne EASO dotyczące przynależności do określonej grupy społecznej

*Seria poradników praktycznych
EASO*

marzec 2020

Manuskrypt ukończono w lutym 2020 r.

Ani Europejski Urząd Wsparcia w dziedzinie Azylu (EASO), ani żadna osoba działająca w jego imieniu nie ponoszą odpowiedzialności za wykorzystanie poniższych informacji.

Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2020

Print	ISBN 978-92-9476-806-3	doi:10.2847/648333	BZ-03-19-224-PL-C
PDF	ISBN 978-92-9476-792-9	doi:10.2847/280210	BZ-03-19-224-PL-N
HTML	ISBN 978-92-9476-811-7	doi:10.2847/858136	BZ-03-19-224-PL-Q

© Europejski Urząd Wsparcia w dziedzinie Azylu, 2020

Komisja Europejska wdrożyła politykę ponownego wykorzystywania swoich dokumentów zgodnie z decyzją Komisji 2011/833/UE z dnia 12 grudnia 2011 r. w sprawie ponownego wykorzystywania dokumentów Komisji (Dz.U. L 330 z 14.12.2011, s. 39).

Z wyjątkiem przypadków, w których stwierdzono inaczej, ponowne wykorzystywanie tego dokumentu jest dozwolone na podstawie licencji Creative Commons Attribution 4.0 International (CC-BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Oznacza to, że ponowne wykorzystywanie jest dozwolone pod warunkiem odpowiedniego poinformowania o autorze oraz o wszelkich zmianach wprowadzonych w dokumencie.

Wykorzystywanie lub powielanie zdjęć i innych materiałów, co do których Unii Europejskiej nie przysługują prawa autorskie, wymaga bezpośredniej zgody właściciela praw.

O poradniku

Dlaczego przygotowano niniejszy poradnik? Misją Europejskiego Urzędu Wsparcia w dziedzinie Azylu (EASO) jest wspieranie państw członkowskich Unii Europejskiej i państw stowarzyszonych (państw członkowskich) m.in. przez organizowanie wspólnych szkoleń, ustanawianie wspólnych norm jakości i zapewnianie wspólnych informacji o krajach pochodzenia. Zgodnie z ogólnym założeniem, jakim jest wspieranie państw członkowskich w osiągnięciu wspólnych norm i realizowaniu wysokiej jakości procesów w ramach wspólnego europejskiego systemu azylowego (WESA), EASO opracowuje wspólne praktyczne narzędzia i wytyczne.

W *Poradniku praktycznym EASO: Kwalifikowanie do objęcia ochroną międzynarodową*, opublikowanym w 2018 r. ⁽¹⁾, w zwięzły sposób omówiono pojęcie przynależności do określonej grupy społecznej. Celem niniejszych wytycznych jest zapewnienie dalszej pomocy przy określaniu, kto kwalifikuje się do otrzymania ochrony międzynarodowej, przy uwzględnieniu powodu prześladowania ze względu na „przynależność do określonej grupy społecznej” i, bardziej ogólnie, przy zastosowaniu tych samych kryteriów prawnych i wspólnych norm. Wytyczne dotyczące stosowania innych podstaw udzielenia ochrony międzynarodowej zostały zawarte w *Poradniku praktycznym EASO: Kwalifikowanie do objęcia ochroną międzynarodową*.

W jaki sposób opracowano niniejszy poradnik? Poradnik ten został opracowany przez ekspertów z całej UE, przy cennym wkładzie Komisji Europejskiej i Biura Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców (UNHCR). Wsparcie i koordynację działań związanych z jego opracowaniem zapewnił EASO. Przed ukończeniem poradnika poddano go konsultacjom z udziałem wszystkich państw członkowskich za pośrednictwem Sieci Procedur Azylowych EASO.

Do kogo skierowany jest niniejszy poradnik? Niniejszy poradnik skierowany jest przede wszystkim do urzędników prowadzących postępowanie i przesłuchanie w sprawach o udzielenie azylu oraz do decydentów i osób odpowiedzialnych za wyznaczanie kierunków polityki w krajowych organach rozstrzygających. Ponadto narzędzie to jest przydatne dla urzędników ds. jakości i doradców prawnych, a także dla innych osób pracujących lub udzielających się w dziedzinie ochrony międzynarodowej w kontekście UE.

Jak korzystać z niniejszego poradnika? Niniejszy poradnik składa się z trzech głównych części: 1) podstawy prawnej, 2) analizy prawnej stanowiącej podstawę niniejszego poradnika oraz 3) konkretnego zastosowania analizy prawnej dotyczącej szeregu powszechnie spotykanych profili. Na końcu poradnika przedstawiono praktyczny przegląd najważniejszych kwestii, o których należy pamiętać, podsumowanie najbardziej istotnych orzeczeń sądów UE w tej dziedzinie oraz odniesienia prawne. Z niniejszych wytycznych należy korzystać wraz z *Poradnikiem praktycznym EASO: Kwalifikowanie do objęcia ochroną międzynarodową*.

Należy podkreślić, że niniejszy poradnik nie zawiera wytycznych dla poszczególnych krajów. W celu uzyskania takich wytycznych dotyczących możliwości zastosowania powodu prześladowania ze względu na „przynależność do określonej grupy społecznej” w kontekście niektórych krajów pochodzenia, należy odnieść się do wytycznych EASO dla poszczególnych krajów: <https://www.easo.europa.eu/country-guidance>.

Jak niniejszy poradnik odnosi się do ustawodawstwa krajowego i praktyki krajowej? Poradnik ten jest miękkim narzędziem konwergencji i nie jest prawnie wiążący. Odzwierciedla wspólnie ustalone normy i zawiera przestrzeń dedykowaną specyfice ustawodawstwa, wytycznych i praktyk krajowych.

Każdy organ krajowy może włączyć odpowiednie elementy ustawodawstwa i wytycznych do poradnika w wyznaczonych miejscach, aby zapewnić urzędnikom prowadzącym sprawy bezpośredni dostęp do porad w zakresie kwalifikowania do objęcia ochroną międzynarodową.

⁽¹⁾ EASO, *Poradnik praktyczny: Kwalifikowanie do objęcia ochroną międzynarodową*, 2018.

Spis treści

O poradniku.....	3
Wykaz wyrażeń skrótów	6
Wprowadzenie	7
Podstawa prawna pojęcia przynależności do określonej grupy społecznej.....	8
Dyrektywa w sprawie kwalifikowania	8
Orzecznictwo Unii Europejskiej	8
Przynależność do określonej grupy społecznej w ramach procesu rozpatrywania wniosków.....	10
Analiza prawna.....	11
A) Podejście kumulatywne.....	11
B) Wspólna cecha.....	12
C) Odrębna tożsamość.....	14
D) Przynależność.....	16
E) Związek przyczynowy (z przyczyn wynikających z).....	18
F) Szczególne okoliczności	18
Stosowanie analizy dotyczącej przynależności do określonej grupy społecznej	19
A) Profile związane z orientacją seksualną i tożsamością płciową	19
B) Płeć społeczno-kulturowa.....	21
C) Dzieci	24
D) Ofiary handlu ludźmi.....	25
E) Osoby niepełnosprawne i chore	26
Najważniejsze kwestie, o których należy pamiętać.....	29
Orzecznictwo UE	31
Odniesienia.....	34

Wykaz wyrażeni skróarów

Dyrektywa w sprawie kwalifikowania	dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/95/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie norm dotyczących kwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako beneficjentów ochrony międzynarodowej, jednolitego statusu uchodźców lub osób kwalifikujących się do otrzymania ochrony uzupełniającej oraz zakresu udzielanej ochrony (wersja przekształcona)
Dyrektywa w sprawie procedur azylowych	dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/32/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wspólnych procedur udzielania i cofania ochrony międzynarodowej (wersja przekształcona)
FGM	okaleczanie narządów płciowych kobiet (<i>female genital mutilation</i>)
Konwencja dotycząca statusu uchodźców	konwencja dotycząca statusu uchodźców z 1951 r. oraz protokół do tej konwencji z 1967 r.
LGBTI	lesbijki, geje, osoby biseksualne, transpłciowe i interseksualne (<i>lesbian, gay, bisexual, transgender, intersex</i>)
OHCHR	Biuro Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka (Office of the High Commissioner for Human Rights)
Państwa członkowskie	państwa członkowskie Unii Europejskiej i państwa stowarzyszone
SOGI	orientacja seksualna i tożsamość płciowa (<i>sexual orientation and gender identity</i>)
THB	handel ludźmi
TSUE	Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
UE	Unia Europejska
UNHCR	Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców
WESA	wspólny europejski system azylowy

Wprowadzenie

Konwencja dotycząca statusu uchodźców z 1951 r. określa przynależność do określonej grupy społecznej jako jedną z pięciu podstaw uzasadnionej obawy przed prześladowaniem w ramach definicji uchodźcy⁽²⁾. Pojęcie to jest często przedmiotem rozmów i trudno je zrozumieć intuicyjnie. Pojęcia „przynależności do określonej grupy społecznej” nie używa się powszechnie poza zakresem stosowania Konwencji dotyczącej statusu uchodźców. Znaczenie tego pojęcia wynika przede wszystkim z Konwencji dotyczącej statusu uchodźców.

Biorąc pod uwagę bliski związek z Konwencją dotyczącą statusu uchodźców, w trakcie dyskusji na temat przynależności do określonej grupy społecznej zawsze należy pamiętać o obawie przed prześladowaniem. O ile pisanie na temat partii politycznych lub grup etnicznych danego kraju *per se*, bez uwzględniania kontekstu uchodźców, wydaje się uzasadnione, o tyle wymienianie określonych grup społecznych w konkretnym kraju pochodzenia poza kontekstem ryzyka prześladowania nie miałyby sensu. Pojęcie przynależności do określonej grupy społecznej nie jest pojęciem wyodrębnionym i nie powinno być analizowane oddzielnie.

Odpowiedni kontekst również jest nieodłącznie związany z samym pojęciem określonych grup społecznych. Jak wskazano w Wytycznych Biura UNHCR w sprawie ochrony międzynarodowej, nie istnieje coś takiego jak „zamknięty wykaz” określonych grup społecznych⁽³⁾. Pojęcie to należy rozumieć w kontekście zróżnicowanego i zmieniającego się charakteru grup w różnych społeczeństwach. W dyrektywie w sprawie kwalifikowania⁽⁴⁾ postrzeganie przez otaczające społeczeństwa również stanowi kluczowy element pojęcia określonej grupy społecznej.

W związku z tym celem niniejszych wytycznych nie jest również wskazywanie, który profil *stanowi* lub *nie* określoną grupę społeczną, lecz przedstawienie analizy prawnej, jaką należy przeprowadzić dla oceny, czy dany profil należy uznać za określoną grupę społeczną w danym kraju pochodzenia. Taką analizę zawsze należy przeprowadzać pod kątem aktualnej sytuacji w danym kraju pochodzenia.

Ogólnie rzecz biorąc, wytyczne zmierzają do zaproponowania wspólnego podejścia i wspólnego języka na potrzeby praktycznego stosowania pojęcia określonej grupy społecznej w kontekście WESA. Aby wytyczne dotyczące analizy prawnej były jak najbardziej praktyczne, uwzględniono w nich sekcję zawierającą powszechnie spotykane profile, aby zilustrować praktyczne zastosowanie tej analizy prawnej. W podsumowaniu niniejszego poradnika przedstawiono przegląd najważniejszych kwestii, o których należy pamiętać, oraz streszczenie najważniejszych orzeczeń sądów UE.

⁽²⁾ *Konwencja genewska dotycząca statusu uchodźców z 1951 r. oraz protokół do tej konwencji z 1967 r.*, art. 1 ust. A pkt 2, opublikowana przez Biuro Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców (UNHCR), grudzień 2010 r.

⁽³⁾ Biuro UNHCR, *Wytyczne w sprawie ochrony międzynarodowej: „Przynależność do określonej grupy społecznej” w kontekście art. 1 ust. A pkt 2 Konwencji dotyczącej statusu uchodźców z 1951 r. lub Protokołu dotyczącego statusu uchodźców do tej konwencji z 1967 r.*, 7 maja 2002 r., s. 2.

⁽⁴⁾ *Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/95/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie norm dotyczących kwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako beneficjentów ochrony międzynarodowej, jednolitego statusu uchodźców lub osób kwalifikujących się do otrzymania ochrony uzupełniającej oraz zakresu udzielanej ochrony (wersja przekształcona).*

Podstawa prawna pojęcia przynależności do określonej grupy społecznej

Niniejsza sekcja zawiera odniesienie do obowiązujących przepisów UE dotyczących przynależności do określonej grupy społecznej oraz przegląd stosownego orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE). Wykładnia pojęcia „określonej grupa społeczna” z czasem będzie ulegać zmianom ⁽⁵⁾.

Dyrektywa w sprawie kwalifikowania

W art. 10 ust. 1 lit. d) dyrektywy w sprawie kwalifikowania pojęcie „przynależność do określonej grupy społecznej” określono jako:

Artykuł 10. Powody prześladowania

1. Dokonując oceny powodów prześladowania, państwa członkowskie uwzględniają następujące elementy: (...)

(d) grupę uznaje się za szczególną grupę społeczną, jeśli w szczególności:

- członkowie takiej grupy mają jakąś wspólną, nieusuwalną cechę wrodzoną lub przeszłość bądź charakteryzują się jakimś wspólnym rysem albo przekonaniem na tyle istotnym z punktu widzenia tożsamości lub sumienia, że nie należy nikogo zmuszać do wyrzeczenia się go, oraz
- grupa ta posiada odrębną tożsamość w danym państwie, ponieważ jest postrzegana przez otaczające społeczeństwo jako inna.

W zależności od sytuacji w kraju pochodzenia szczególna grupa społeczna może oznaczać grupę, u podstaw której leży wspólna cecha orientacji seksualnej. Orientacji seksualnej nie należy rozumieć jako obejmującej czyny uznawane za przestępstwa w świetle prawa krajowego państw członkowskich. Aspektem płci, w tym tożsamości płciowej, poświęca się szczególną uwagę w celu określenia przynależności do szczególnej grupy społecznej lub zidentyfikowania cechy charakteryzującej taką grupę;

Orzecznictwo Unii Europejskiej

Do celów niniejszych wytycznych uwzględnia się następujące orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (zob. fragmenty oficjalnego streszczenia spraw, str. 31):

TSUE, wyrok w sprawie *Minister voor Immigratie en Asiel przeciwko X i Y oraz Z przeciwko Minister voor Immigratie en Asiel*, 7 listopada 2013 r. ⁽⁶⁾

Raad van State (Niderlandy) zwrócił się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w sprawie oceny wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej ze względu na orientację seksualną.

Sąd odsyłający podniósł trzy kwestie: 1) czy osoby homoseksualne mogą stanowić określoną grupę społeczną (w rozumieniu art. 10 dyrektywy w sprawie kwalifikowania); 2) w jaki sposób należy ocenić, co stanowi akt prześladowania dotyczący czynności homoseksualnych; 3) czy kryminalizacja czynności homoseksualnych stanowi prześladowanie.

⁽⁵⁾ Biuro UNHCR, *Wytyczne w sprawie ochrony międzynarodowej: „Przynależność do określonej grupy społecznej” w kontekście art. 1 ust. A pkt 2 Konwencji dotyczącej statusu uchodźców z 1951 r. lub Protokołu dotyczącego statusu uchodźców do tej konwencji z 1967 r.*, 7 maja 2002 r., s. 2.

⁽⁶⁾ TSUE, wyrok z dnia 7 listopada 2013 r., *Minister voor Immigratie en Asiel przeciwko X i Y oraz Z przeciwko Minister voor Immigratie en Asiel*, sprawy połączone od C-199/12 do C-201/12, ECLI:EU:C:2013:720.

TSUE, wyrok w sprawie *F przeciwko Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal*, 25 stycznia 2018 r. ⁽⁷⁾

Sąd węgierski zwrócił się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w sprawie wykorzystania opinii biegłych psychologów w celu zweryfikowania wiarygodności oświadczeń złożonych przez skarżącego, który powołuje się na obawę przed prześladowaniem ze względu na swoją orientację seksualną.

TSUE, wyrok w sprawie *Nıgyar Rauf Kaza Ahmedbekova i Rauf Emin Oglu Ahmedbekov przeciwko Zamestnik-predsedatel na Darzhavna agentsia za bezhantsite*, 4 października 2018 r. ⁽⁸⁾

Bułgarski sąd administracyjny zwrócił się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczącego wykładni różnych przepisów dyrektywy w sprawie kwalifikowania oraz dyrektywy w sprawie procedur azylowych. Sąd odsyłający zawarł w swoim wniosku dziewięć pytań prejudycjalnych. Siódme pytanie dotyczyło tego, czy fakt, że skarżący wniósł do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka skargę przeciwko swojemu krajowi pochodzenia potwierdza przynależność skarżącego do określonej grupy społecznej lub stanowi opinię polityczną w rozumieniu art. 10 ust. 1 lit. e) dyrektywy w sprawie kwalifikowania.

⁽⁷⁾ TSUE, wyrok z dnia 25 stycznia 2018 r., *F przeciwko Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal*, sprawa C-473/16, ECLI:EU:C:2018:36.

⁽⁸⁾ TSUE, wyrok z dnia 4 października 2018 r., *Nıgyar Rauf Kaza Ahmedbekova i Rauf Emin Oglu Ahmedbekov przeciwko Zamestnik-predsedatel na Darzhavna agentsia za bezhantsite*, sprawa C-652/16, ECLI:EU:C:2018:801.

Przynależność do określonej grupy społecznej w ramach procesu rozpatrywania wniosków

Pojęcie przynależności do określonej grupy społecznej nie jest pojęciem wyodrębnionym, nie może być analizowane oddzielnie i należy je oceniać wyłącznie w kontekście, w którym można stwierdzić istnienie obawy przed prześladowaniem w kraju pochodzenia.

W *Poradniku praktycznym EASO: Kwalifikowanie do objęcia ochroną międzynarodową* (*) krok po kroku przedstawiono proces rozpatrywania poszczególnych wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej, w trakcie którego analizuje się każdy element definicji uchodźcy. Poniżej opisano poszczególne etapy procesu rozpatrywania wniosków.

Etap 1: kwestie wstępne

Wnioskodawca jest obywatelem państwa trzeciego lub bezpaństwowcem i znajduje się poza państwem, którego jest obywatelem, lub, jeżeli jest bezpaństwowcem, poza swoim dawnym miejscem zwykłego pobytu.

Etap 2a: prześladowanie

Traktowanie, którego obawia się wnioskodawca, można uznać za prześladowanie, tzn. stanowi ono wystarczająco poważne naruszenie praw człowieka lub kumulację różnych środków, przybierając formę wymienioną m.in. w art. 9 ust. 2 dyrektywy w sprawie kwalifikowania.

Etap 2b: uzasadniona obawa

Obawa przed prześladowaniem jest uzasadniona.

Etap 2c: powód lub powody prześladowania

Prześladowanie lub brak ochrony przed aktami prześladowania związane są (przynajmniej częściowo) z jednym z poniższych (rzeczywistych lub domniemanych) powodów:

- rasa
- religia
- narodowość
- **przynależność do określonej grupy społecznej**
- przekonania polityczne.

Etap 3: ochrona uzupełniająca

Przesłanki kwalifikujące do ochrony uzupełniającej analizuje się tylko wtedy, gdy wnioskodawca nie kwalifikuje się do uzyskania statusu uchodźcy, tzn. jeżeli nie zostały spełnione wymogi określone w etapach 2a, 2b lub 2c.

Etap 4: ochrona w kraju pochodzenia

W kraju pochodzenia nie ma zapewnionej ochrony lub podmioty zapewniające ochronę nie mogą lub nie chcą jej udzielić, lub ochrona ta jest nieskuteczna lub nietrwała, tj. ochrona nie spełnia kryteriów, o których mowa w art. 7 dyrektywy w sprawie kwalifikowania.

Etap 5: alternatywa ochrony wewnętrznej

W stosownych przypadkach, zgodnie z krajowymi przepisami i praktyką, stwierdza się, że wnioskodawca nie ma dostępu do jakiegokolwiek alternatywy ochrony wewnętrznej.

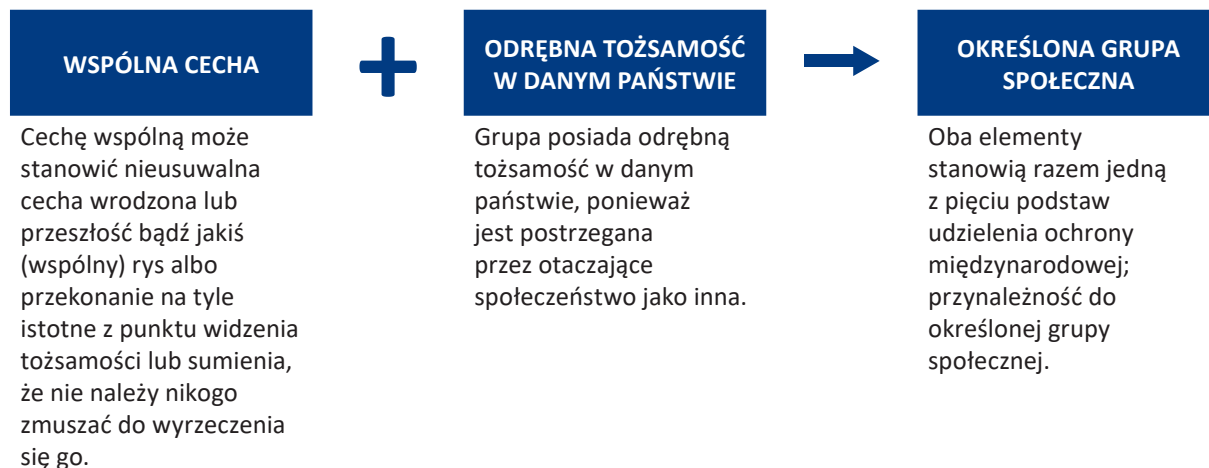
Co do zasady przynależność do określonej grupy społecznej analizuje się wyłącznie w związku z istnieniem uzasadnionej obawy przed prześladowaniem. Pojęcia przynależności do określonej grupy społecznej nigdy nie należy rozpatrywać odrębnie i może ono prowadzić do uznania statusu uchodźcy jedynie wtedy, gdy istnieje uzasadniona obawa przed prześladowaniem, pod warunkiem że zostanie stwierdzone istnienie związku między obawą a powodem tej obawy.

(*) EASO, *Poradnik praktyczny: Kwalifikowanie do objęcia ochroną międzynarodową*, 2018, s. 42.

Analiza prawna

A) Podejście kumulatywne

W art. 10 ust. 1 lit. d) dyrektywy w sprawie kwalifikowania zdefiniowano pojęcie określonej grupy społecznej, biorąc pod uwagę dwa **kumulatywne** elementy:

Podejście kumulatywne oznacza, że oba kryteria wymienione powyżej: „wspólne cechy” i „odrębna tożsamość”, muszą być spełnione. Innymi słowy, nie wystarczy udowodnić, że dana grupa posiada pewne wspólne cechy, przeszłość czy przekonania, lecz musi to być również widoczne dla innych osób na poziomie grupy, aby można ją było uznać za inną.

Podejście kumulatywne zostało potwierdzone w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie *Minister voor Immigratie en Asiel przeciwko X i Y oraz Z przeciwko Minister voor Immigratie en Asiel* ⁽¹⁰⁾.

Fragmenty wyroku TSUE w sprawie *Minister voor Immigratie en Asiel przeciwko X i Y oraz Z przeciwko Minister voor Immigratie en Asiel*

„Zgodnie z tą definicją grupa jest identyfikowana jako »określona grupa społeczna« w szczególności wówczas, gdy spełnione są kumulatywnie dwie następujące przesłanki.

Z jednej strony członkowie grupy mają jakąś wspólną, nieusuwalną cechę wrodzoną lub przeszłość bądź charakteryzują się jakimś wspólnym rysem albo przekonaniem na tyle istotnym z punktu widzenia tożsamości lub sumienia, że nie należy nikogo zmuszać do wyrzeczenia się go.

Z drugiej zaś strony grupa ta posiada odrębną tożsamość w danym państwie, ponieważ jest postrzegana przez otaczające społeczeństwo jako inna”.

(pkt 45)

Uwaga dotycząca podejścia przyjętego przez Biuro UNHCR

W tym kontekście należy zauważyć, że w przeciwieństwie do tego, co przewidziano w dyrektywie w sprawie kwalifikowania, Biuro UNHCR nie stosuje „podejścia kumulatywnego”. Biuro UNHCR zdefiniowało pojęcie przynależności do określonej grupy społecznej w następujący sposób:

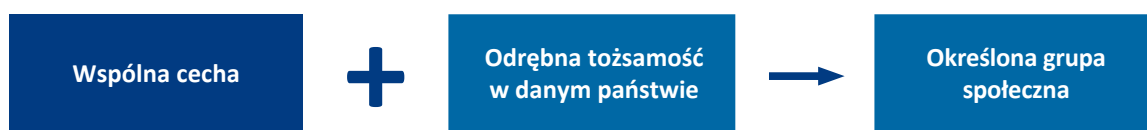
„Określoną grupą społeczną jest grupa osób, które charakteryzują się jakimś wspólnym rysem innym niż ryzyko bycia prześladowanym lub które są postrzegane przez społeczeństwo jako grupa. Cechy te są często wrodzone, nieusuwalne lub w inny sposób istotne z punktu widzenia tożsamości lub sumienia danej osoby, lub realizacji jej praw człowieka” ⁽¹¹⁾.

⁽¹⁰⁾ TSUE, wyrok z dnia 7 listopada 2013 r., *Minister voor Immigratie en Asiel przeciwko X i Y oraz Z przeciwko Minister voor Immigratie en Asiel*, sprawy połączone od C-199/12 do C-201/12, ECLI:EU:C:2013:720, pkt 45.

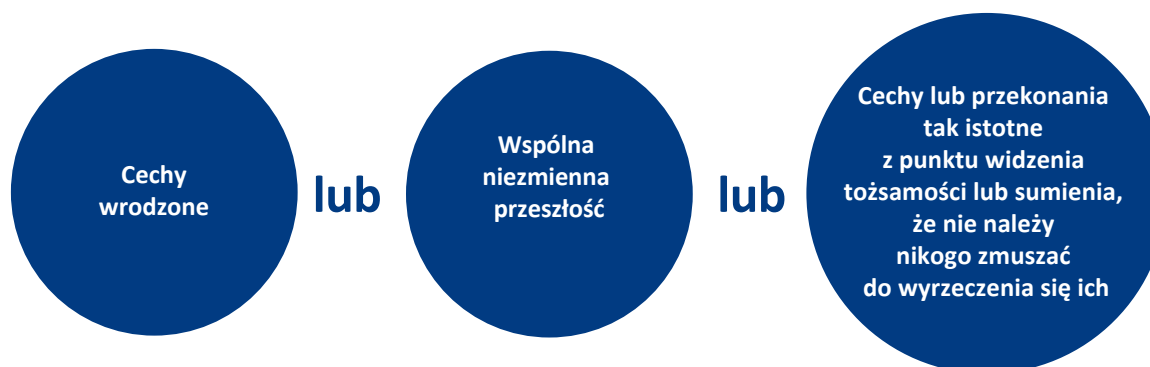
⁽¹¹⁾ Biuro UNHCR, *Wytyczne w sprawie ochrony międzynarodowej: „Przynależność do określonej grupy społecznej” w kontekście art. 1 ust. A pkt 2 Konwencji dotyczącej statusu uchodźców z 1951 r. lub Protokołu dotyczącego statusu uchodźców do tej konwencji z 1967 r.*, 7 maja 2002 r., s. 3.

Praktyki krajowe dotyczące podejścia kumulatywnego

Wypełnia państwo członkowskie

B) Wspólna cecha

Niniejsza sekcja będzie poświęcona pierwszemu zestawowi wymogów określonych w art. 10 ust. 1 lit. d) dyrektywy w sprawie kwalifikowania, dotyczących **wspólnych cech, przeszłości lub przekonań**.

Cechy wrodzone: cechy wrodzone można zdefiniować jako cechy nieodłączne, nieusuwalne lub zwykle odnoszące się do cech, z jakimi dana osoba się rodzi. Należy jednak zauważyć, że cechy te nie muszą być nieusuwalne (tj. ustalone lub trwałe) lub niemożliwe do zmienienia.

Wspólna przeszłość: wspólną przeszłość można ustalić, biorąc pod uwagę istotne wcześniejsze doświadczenia przeżywane wspólnie z innymi lub dziedzictwo, pochodzenie społeczne albo wykształcenie itd.

Cechy lub przekonania tak istotne z punktu widzenia tożsamości lub sumienia, że nie należy nikogo zmuszać do wyrzeczenia się ich: są to zazwyczaj cechy odnoszące się do podstawowych praw człowieka. Nie należy zmuszać danej osoby do wyrzeczenia się tych cech lub przekonań ani też oczekiwać, aby ukrywała swoje cechy lub przekonania lub zachowywała rezerwę w ich wyrażaniu⁽¹²⁾. Biuro UNHCR twierdzi, że: „Pojęcie określonej grupy społecznej obejmuje (...) te [cechy], które można zmienić, lecz zmian tych nie powinno się wymagać, ponieważ cechy te są bardzo ściśle związane z tożsamością danej osoby lub stanowią wyraz podstawowych praw człowieka”⁽¹³⁾.

Należy zauważyć, że trzy aspekty wspólnych cech wymienione powyżej wzajemnie się uzupełniają i często trudno je rozróżnić. Te trzy aspekty odzwierciedlają jedną wspólną podstawową koncepcję. Ten sam profil można umieścić w więcej niż jednej „kategorii” wspólnych cech w zależności od krajowej praktyki decyzyjnej. Na przykład niektórzy uważają, że „wiek” można umieścić w kategorii „cechy wrodzone”, natomiast inni uważają, że należy go uwzględnić w kategorii „wspólna niezmienna przeszłość”. Jeżeli daną cechę można ująć w którejkolwiek z tych trzech kategorii, dyskusja na temat tego, która z kategorii jest najważniejsza, nie jest aż tak istotna. Nie ma ona wpływu na ostateczny wynik. Zawsze należy sprawdzić wszystkie kategorie przed stwierdzeniem, czy kryterium dotyczące cech wspólnych zostało spełnione.

⁽¹²⁾ TSUE, wyrok z dnia 7 listopada 2013 r., *Minister voor Immigratie en Asiel przeciwko Xi i Y oraz Z przeciwko Minister voor Immigratie en Asiel*, sprawy połączone od C-199/12 do C-201/12, ECLI:EU:C:2013:720.

⁽¹³⁾ Biuro UNHCR, *Wytyczne w sprawie ochrony międzynarodowej: „Przynależność do określonej grupy społecznej” w kontekście art. 1 ust. A pkt 2 Konwencji dotyczącej statusu uchodźców z 1951 r. lub Protokołu dotyczącego statusu uchodźców do tej konwencji z 1967 r.*, 7 maja 2002 r., s. 3.

Poniżej znajduje się niewyczerpujący wykaz przykładów często spotykanych wspólnych cech. Należy pamiętać, że wspólne cechy same w sobie nie wskazują na istnienie określonych grup społecznych, jeżeli nie towarzyszy im analiza odrębnej tożsamości grupy w danym kraju pochodzenia.

- Płeć biologiczna oraz płeć społeczno-kulturowa: płeć biologiczną oraz płeć społeczno-kulturową można uznać za cechy wrodzone, nawet jeżeli płeć biologiczna i płeć społeczno-kulturowa danej osoby nie są trwałe i mogą ulec zmianie. Jednak w praktyce kryterium „odrębnej tożsamości” w większości krajów pochodzenia znajduje uzasadnienie tylko wtedy, gdy łączy się z większą liczbą cech charakterystycznych istotnych dla postrzegania określonej grupy przez otaczające społeczeństwo jako innej;
- Choroby wrodzone: choroby wrodzone, takie jak np. albinizm, również można uznać za cechy wrodzone;
- Niepełnosprawność ⁽¹⁴⁾: różnego rodzaju niesprawność ruchowa lub zaburzenia psychiczne mogą stanowić cechy wrodzone. Mogą to być na przykład osoby, które są niewidome lub głuche od urodzenia, czy też cierpią na pewne zaburzenia rozwojowe. Osoby borykające się z innymi rodzajami niepełnosprawności należy uznać za posiadające wspólną niezmienną przeszłość. W szczególności niepełnosprawność będąca następstwem wojny lub działań następczych również może należeć do tej kategorii;
- Nieprzestrzeganie kodeksów moralnych i naruszanie obowiązujących norm: niektóre akty stanowiące naruszenie kodeksów moralnych, takie jak zdrada małżeńska, również mogą stanowić wspólną niezmienną przeszłość. Ponadto w niektórych przypadkach naruszenie norm społecznych może być związane z przekonaniami tak istotnymi z punktu widzenia tożsamości lub sumienia, że nie należy zmuszać danej osoby do wyrzeczenia się ich. Istotnymi przykładami mogą być sytuacje, w których rodzice nie zgadzają się na okaleczanie żeńskich narządów płciowych u swojego dziecka lub kobiety odmawiają podporządkowania się swojemu mężowi;
- Orientacja seksualna i tożsamość płciowa mogą być uznawane za cechy tak istotne z punktu widzenia tożsamości lub sumienia, że nie należy zmuszać danej osoby do wyrzeczenia się ich;
- Poważne schorzenia i choroby: niektóre schorzenia i ciężkie choroby, takie jak na przykład HIV/AIDS, mogą być uznawane za wspólną niezmienną przeszłość;
- Więzy pokrewieństwa: mogą być postrzegane jako cecha wrodzona (np. rodzina, w której dana osoba przyszła na świat) lub wspólna niezmienna przeszłość (np. ze względu na związek małżeński).

Wspólna cecha nie może ograniczać się wyłącznie do podzielenia wspólnej obawy przed prześladowaniem.

Należy zauważyć, że wspólnymi cechami nie może być jedynie obawa przed prześladowaniem. Wspólne cechy powinny istnieć niezależnie od obawy przed prześladowaniem. Zachowania prześladowcze nie mogą definiować grupy społecznej. W przeciwnym razie każda osoba, która ma uzasadnioną obawę przed prześladowaniem, stanowiłaby określoną grupę społeczną i w związku z tym kwalifikowała się do uzyskania statusu uchodźcy. Inne powody prześladowania (rasa, religia, narodowość i poglądy polityczne) byłyby wówczas pozbawione jakiegokolwiek istotnej treści, gdyż sam fakt istnienia uzasadnionej obawy wystarczyłby do uzyskania statusu uchodźcy.

W wytycznych Biura UNHCR podkreślono znaczenie tej zasady, ponieważ definiuje się określoną grupę społeczną jako „(...) grupę osób, która charakteryzuje się **jakimś wspólnym rysem innym niż ryzyko bycia prześladowanym**” ⁽¹⁵⁾.

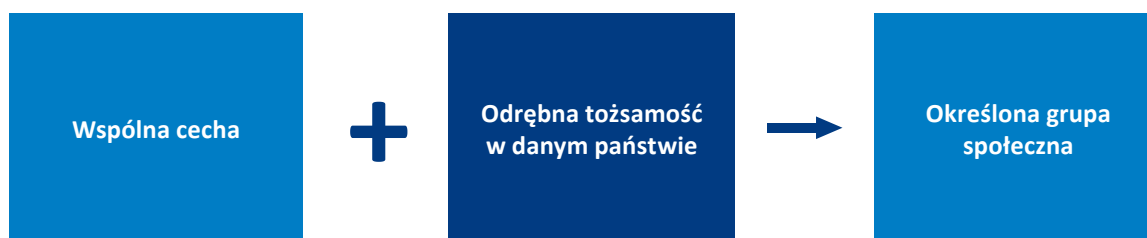
Krajowe wytyczne dotyczące stosowania przesłanki określającej „wspólne cechy”
<i>Wypełnia państwo członkowskie</i>

⁽¹⁴⁾ „Do osób niepełnosprawnych zalicza się te osoby, które mają długotrwale naruszoną sprawność fizyczną, umysłową, intelektualną lub w zakresie zmysłów, co może, w oddziaływaniu z różnymi barierami, utrudniać im pełny i skuteczny udział w życiu społecznym, na zasadzie równości z innymi osobami”, Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych, *Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych*, 13 grudnia 2006 r., art. 1.

⁽¹⁵⁾ Biuro UNHCR, *Wytyczne w sprawie ochrony międzynarodowej: „Przynależność do określonej grupy społecznej” w kontekście art. 1 ust. A pkt 2 Konwencji dotyczącej statusu uchodźców z 1951 r. lub Protokołu dotyczącego statusu uchodźców do tej konwencji z 1967 r.*, 7 maja 2002 r., pkt 11.

C) Odrębna tożsamość

Jeżeli spełniony został wymóg dotyczący „wspólnych cech”, należy następnie rozważyć, czy dana grupa posiada **odrębną tożsamość w danym państwie, ponieważ jest postrzegana przez otaczające społeczeństwo jako inna**.

Zdefiniowanie pojęcia „tożsamość” jest niezwykle trudne, ponieważ można przyjąć różne teorie na temat tego, w jaki sposób należy rozważać to pojęcie. W dyrektywie w sprawie kwalifikowania przedstawiono jednak wyraźne wytyczne dotyczące tego, w jaki sposób można stwierdzić istnienie odrębnej tożsamości w kontekście przynależności do określonej grupy społecznej: określona grupa społeczna posiada odrębną tożsamość w danym państwie, ponieważ jest postrzegana przez otaczające społeczeństwo jako inna.

- 1) Kwestię odrębnej tożsamości należy analizować zgodnie z przesłankami występującymi w danym kraju pochodzenia

W art. 10 ust. 1 lit. d) dyrektywy w sprawie kwalifikowania stwierdza się, że grupa ta „posiada odrębną tożsamość **w danym państwie**, ponieważ jest postrzegana przez otaczające społeczeństwo jako inna”.

Ustalenie takiej odrębnej tożsamości zależy od szczególnej sytuacji panującej w danym kraju pochodzenia. Grupa może być postrzegana jako inna (w rozumieniu dyrektywy w sprawie kwalifikowania) w jednym kraju, natomiast w innym już nie.

W związku z tym nie można stwierdzić, że dany profil z definicji lub z abstrakcyjnego punktu widzenia stanowi określoną grupę społeczną. Istnienie odrębnej tożsamości zawsze należy oceniać z uwzględnieniem kontekstu krajowego w kraju pochodzenia.

Ocena istnienia określonej grupy społecznej w danym państwie wymaga zatem przedstawienia **odpowiednich i aktualnych informacji o kraju pochodzenia**.

Należy również zauważyć, że grupy nie muszą posiadać odrębnej tożsamości w całym kraju pochodzenia, a istnienie określonej grupy społecznej w tym względzie może ograniczać się do niektórych regionów, z których pochodzą wnioskodawcy ⁽¹⁶⁾.

- 2) Postrzeganie grupy przez otaczające społeczeństwo jako innej

Na tym etapie kluczową kwestią dla urzędnika prowadzącego sprawę jest ustalenie, **czy dana grupa jest postrzegana przez otaczające społeczeństwo jako inna**.

Dokonując analizy tego, czy dana grupa jest postrzegana przez otaczające społeczeństwo jako inna (w kraju pochodzenia), można zastosować szereg różnych wskaźników. Dwa opisane poniżej wskaźniki nie są same w sobie niezbędne do określenia danej grupy społecznej i **jako takie nie są warunkami koniecznymi do stwierdzenia odrębnej tożsamości; przedstawiono je jako przykłady** wskaźników, które mogą być pomocne w pewnych okolicznościach w celu określenia danej grupy społecznej.

Postrzeganie przez otaczające społeczeństwo nie musi koniecznie odnosić się do całego społeczeństwa w danym kraju pochodzenia. Postrzeganie kogoś jako innego nie powinno być też rozumiane jako coś negatywnego. Na przykład uprzywilejowana klasa społeczna może być postrzegana przez otaczające społeczeństwo jako inna.

a) Stygmatyzacja lub wykluczenie na mocy prawa

W sprawie *Minister voor Immigratie en Asiel przeciwko X i Y oraz Z przeciwko Minister voor Immigratie en Asiel* Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej orzekł, że istnienie przepisów karnych, które dotyczą konkretnej grupy (w tym przypadku homoseksualistów), pozwala na przyjęcie, iż grupa ta jest postrzegana przez otaczające społeczeństwo jako inna, a zatem posiada odrębną tożsamość w danym państwie.

⁽¹⁶⁾ Pozostaje to bez uszczerbku dla badania alternatywy ochrony wewnętrznej prowadzonego w kontekście oceny ryzyka.

Fragmenty wyroku TSUE w sprawie *Minister voor Immigratie en Asiel przeciwko X i Y oraz Z przeciwko Minister voor Immigratie en Asiel* ⁽¹⁷⁾

„W tym względzie należy uznać, że istnienie przepisów karnych takich jak te, o których mowa w każdej ze spraw w postępowaniach głównych, które dotyczą specyficznie osób o orientacji homoseksualnej, pozwala na przyjęcie, iż osoby te tworzą odrębną grupę, która jest postrzegana przez otaczające ją społeczeństwo jako odmienna”.

(pkt 48)

„W rezultacie odpowiedź na pierwsze z pytań zadanych w każdej ze spraw w postępowaniach głównych winna brzmieć: art. 10 ust. 1 lit. d) dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że istnienie przepisów karnych takich jak te, o których mowa w każdej ze spraw w postępowaniach głównych, które dotyczą specyficznie osób o orientacji homoseksualnej, pozwala na przyjęcie, iż osoby te należy uznać za tworzące określoną grupę społeczną”.

(pkt 49)

Istnienie przepisów karnych, które dotyczą konkretnej grupy, lub przepisów o charakterze dyskryminującym wobec niektórych grup może pozwalać na przyjęcie, iż grupy te są postrzegane przez otaczające społeczeństwo jako inne.

b) Stygmatyzowanie lub wykluczanie przez społeczeństwo

Jako że grupa społeczna jest związana z otaczającym ją społeczeństwem, należy zrozumieć, jak funkcjonuje społeczeństwo i dlaczego traktuje poszczególne grupy w odmienny sposób.

Może to wynikać z czynów lub przekonań noszących znamiona dyskryminacji lub wykluczenia albo z przywilejów przyznawanych określonym grupom.

Dyskryminacja lub wykluczenie mogą polegać między innymi na ograniczonym dostępie do miejsc pracy, mieszkania, leczenia lub edukacji. Określone grupy społeczne mogą być uznawane za grupy wyrzutków społeczeństwa lub grupy odstające od reszty społeczeństwa czy populacji w kraju pochodzenia, na konkretnym obszarze lub konkretnych obszarach w kraju pochodzenia.

Niektóre tradycje i zwyczaje, poglądy religijne lub polityczne również mogą prowadzić do stygmatyzowania określonych grup.

W państwach lub regionach, w których częstość występowania zjawiska okaleczania narządów płciowych kobiet jest wysoka, kobiety i dziewczęta w określonym wieku, które nie zostały poddane takiemu zabiegowi, mogą być postrzegane przez otaczające społeczeństwo jako inne, a zatem posiadają odrębną tożsamość.

⁽¹⁷⁾ TSUE, wyrok z dnia 7 listopada 2013 r., *Minister voor Immigratie en Asiel przeciwko X i Y oraz Z przeciwko Minister voor Immigratie en Asiel*, sprawy połączone od C-199/12 do C-201/12, ECLI:EU:C:2013:720, pkt 48 i 49.

D) Przynależność

Zgodnie z dyrektywą w sprawie kwalifikowania odrębna tożsamość, jak również postrzeganie grupy jako innej, odnosi się do grupy jako całości. Otaczające społeczeństwo powinno mieć pewną ogólną wiedzę na temat istnienia określonej grupy społecznej w społeczeństwie, która postrzega swoich członków w inny sposób.

Członek określonej grupy społecznej jako jednostka może być „niewidoczny” lub „niezauważalny” dla otaczającego społeczeństwa, lecz sam fakt posiadania cech wspólnych dla tej określonej grupy społecznej czyni go jej członkiem. Na przykład orientacja seksualna danej osoby nie może być widoczna dla otaczającego społeczeństwa, jeżeli wnioskodawca nie mówi o niej w sposób otwarty.

Istnienie **określonej grupy społecznej** nie jest oparte na działaniach podejmowanych przez jej członków ani od nich uzależnione. Określona grupa społeczna może istnieć bez związanej z nią nieodłącznie jakiegokolwiek działalności, i często tak się dzieje.

Spójność wśród członków grupy nie jest wymogiem. Członkowie określonej grupy społecznej nie muszą się znać ani być w jakikolwiek ze sobą powiązani. Istotnym kryterium jest to, że członkowie posiadają jakąś wspólną cechę, lecz nie musi ich łączyć jakakolwiek relacja.

Ukrywanie lub rezerwa/powściągliwość. W sprawie *Minister voor Immigratie en Asiel przeciwko X i Y oraz Z przeciwko Minister voor Immigratie en Asiel* Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej orzekł, że nie należy oczekiwać, aby wnioskodawcy ukrywali cechy tak istotne z punktu widzenia tożsamości, że nie można ich zmuszać do wyrzeczenia się ich. Ponadto Trybunał uściślił, że nie można zasadnie oczekiwać, aby wnioskodawca zachował rezerwę w wyrażaniu swojej orientacji seksualnej. Fakt, że mógłby on uniknąć takiego ryzyka przez zachowanie większej niż osoba heteroseksualna powściągliwości w wyrażaniu swojej orientacji seksualnej, nie powinien być w tym względzie brany pod uwagę.

Fragmenty wyroku TSUE w sprawie *Minister voor Immigratie en Asiel przeciwko X i Y oraz Z przeciwko Minister voor Immigratie en Asiel* ⁽¹⁸⁾

„Co się tyczy pierwszej z tych przesłanek, bezsporne jest, że orientacja seksualna stanowi cechę tak ważną dla tożsamości danej osoby, iż osoby tej nie można zmuszać do odstąpienia od owej cechy. (...)”
(pkt 46)

„W tym względzie należy stwierdzić, że wymaganie od członków grupy społecznej, których łączy ta sama orientacja seksualna, że będą ukrywać tę orientację, stoi w sprzeczności z samym uznaniem jej za cechę tak ważną dla tożsamości danej osoby, że osoby tej nie można zmuszać do odstąpienia od owej cechy”
(pkt 70)

„Fakt, że mógłby on uniknąć takiego ryzyka poprzez zachowanie większej niż osoba heteroseksualna powściągliwości w wyrażaniu swojej orientacji seksualnej, nie powinien być w tym względzie brany pod uwagę”
(pkt 75)

„Rozpatrując wniosek o nadanie statusu uchodźcy, właściwe organy nie mogą zasadnie oczekiwać, że w celu uniknięcia ryzyka prześladowań osoba ubiegająca się o azyl będzie ukrywała swój homoseksualizm w państwie swojego pochodzenia lub będzie zachowywać powściągliwość w wyrażaniu swojej orientacji seksualnej”
(pkt 76)

Wielkość grupy, tj. liczba członków lub osób wchodzących w skład grupy, nie ma znaczenia dla oceny istnienia określonej grupy społecznej.

W rzeczy samej w skład określonej grupy społecznej może wchodzić bardzo mała liczba osób (np. osoby cierpiące na rzadkie choroby/osoby niepełnosprawne) lub przeciwnie – większa liczba osób (np. osoby LGBTI z całego kraju). Warto przypomnieć, że inne powody prześladowania (rasa, religia, narodowość i przekonania polityczne) mogą również dotyczyć bardzo dużej lub bardzo niewielkiej liczby osób. Ponadto istnieją liczne, dobrze udokumentowane historyczne przykłady dominujących grup mniejszości prześladowanych przez większość z powodów określonych w Konwencji.

⁽¹⁸⁾ TSUE, wyrok z dnia 7 listopada 2013 r., *Minister voor Immigratie en Asiel przeciwko X i Y oraz Z przeciwko Minister voor Immigratie en Asiel*, sprawy połączone od C-199/12 do C-201/12, ECLI:EU:C:2013:720, pkt 46, 70, 75 i 76.

Słowo „określona” w pojęciu „określona grupa społeczna” odnosi się do faktu, że grupa ta jest „możliwa do zidentyfikowania”. Nie należy go rozumieć w kontekście wielkości danej grupy ⁽¹⁹⁾.

Wniosek dotyczący istnienia określonej grupy społecznej

Fakt spełnienia kryterium dotyczącego wspólnych cech i odrębnej tożsamości pozwala uznać, że wnioskodawca należy do określonej grupy społecznej, co pozwala jednocześnie wykazać istnienie jednego z pięciu powodów prześladowania w ramach definicji uchodźcy.

Krajowe wytyczne dotyczące stosowania przesłanki określającej „odrębną tożsamość”
<i>Wypełnia państwo członkowskie</i>

⁽¹⁹⁾ Biuro UNHCR, *Wytoczne w sprawie ochrony międzynarodowej: „Przynależność do określonej grupy społecznej” w kontekście art. 1 ust. A pkt 2 Konwencji dotyczącej statusu uchodźców z 1951 r. lub Protokołu dotyczącego statusu uchodźców do tej konwencji z 1967 r.*, 7 maja 2002 r., pkt 18.

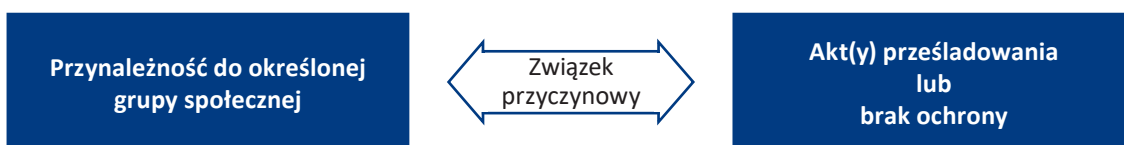
E) Związek przyczynowy (z przyczyn wynikających z)

Sam fakt przynależności do określonej grupy społecznej nie jest wystarczającym kryterium kwalifikującym do uzyskania statusu uchodźcy. Po stwierdzeniu przynależności wnioskodawcy do określonej grupy społecznej w następnej kolejności należy zbadać istnienie związku przyczynowego między przynależnością wnioskodawcy a jego obawą przed prześladowaniem lub brakiem ochrony.

Związek przyczynowy (z przyczyn wynikających z) to powiązanie między:

- przynależnością do określonej grupy społecznej a uzasadnioną obawą przed prześladowaniem lub
- przynależnością do określonej grupy społecznej a brakiem skutecznej i trwałej ochrony przed aktami prześladowania zgodnie z art. 7 ust. 2 dyrektywy w sprawie kwalifikowania i w szczególności niechęcią podmiotów zapewniających ochronę do udzielenia ochrony przed spodziewanymi aktami prześladowania, w sytuacji gdy sam akt prześladowania nie ma związku z powodem prześladowania.

Konieczne jest zatem ustalenie związku przyczynowego między przynależnością do określonej grupy społecznej a obawą przed prześladowaniem wynikającą z aktów prześladowania lub braku ochrony.

Przykład niechęci do zapewnienia ochrony: homoseksualny mężczyzna padł ofiarą czynów przestępczych z innych powodów niż jego orientacja seksualna lub powodów określonych w Konwencji, lecz właściwe organy odmówiły przeprowadzenia dochodzenia w sprawie tych przestępstw lub, w stosownych przypadkach, zapewnienia ochrony fizycznej ze względu na jego orientację seksualną.

F) Szczególne okoliczności

a. Wielość motywów

Wielość motywów odnosi się do sytuacji, w której akt prześladowania jest popełniany w odniesieniu do więcej niż jednego motywu, a nie wszystkie z nich stanowią powody prześladowania. Obecność co najmniej jednego powodu prześladowania, będącego skutecznym czynnikiem sprzyjającym wśród innych motywów, wystarczy do zastosowania definicji uchodźcy.

b. Wielość powodów prześladowania

W zależności od okoliczności danej sprawy jeden lub więcej powodów prześladowania może się ze sobą pokrywać lub być stosowanych w równym stopniu. Oprócz przynależności do określonej grupy społecznej inne powody prześladowania (rasa, religia, narodowość, przekonania polityczne) mogą mieć zastosowanie do jednego i tego samego aktu prześladowania. W związku z tym urzędnik prowadzący postępowanie zawsze powinien brać pod uwagę istnienie innych powodów prześladowania. Może to służyć jako wskazówka – jeżeli akt prześladowania można w wyraźny sposób powiązać z innymi powodami określonymi w Konwencji, nie ma konieczności przeprowadzania dodatkowej analizy stosowania kryteriów przynależności do określonej grupy społecznej.

c. Indywidualna ocena

Należy zauważyć, że przy stwierdzaniu istnienia uzasadnionej obawy przed prześladowaniem nie wymaga się, by każdy członek określonej grupy społecznej był narażony na prześladowanie. Podobnie jak w przypadku innych powodów prześladowania nie wszyscy członkowie grupy społecznej będą się kwalifikowali do uzyskania statusu uchodźcy.

Członek określonej grupy społecznej może mieć uzasadnione obawy przed prześladowaniem ze względu na przynależność do tej grupy, natomiast inny członek tej samej grupy może nie mieć takich obaw. Mogą również zaistnieć pewne okoliczności osobiste, z uwagi na które członkowi określonej grupy społecznej zostanie zapewniona ochrona, natomiast innym członkom już nie.

Stosowanie analizy dotyczącej przynależności do określonej grupy społecznej

Celem niniejszej sekcji jest zilustrowanie stosowania zasad opisanych w poprzednich sekcjach wytycznych. Profile wyszczególnione w tej sekcji zostały wybrane, aby wykazać, w jaki sposób analiza może zostać przeprowadzona w praktyce. **Nie stanowią one przykładów określonych grup społecznych *per se*.** Jak stwierdzono powyżej, określone grupy społeczne powinny zawsze być ustalane w świetle cech indywidualnych i danego kontekstu w kraju pochodzenia.

Dokonując oceny tego, czy dana osoba należy do określonej grupy społecznej, ważne jest przede wszystkim, aby decydent **powstrzymał się od powoływania się na pojęcia oparte na stereotypach i nieobiektywne pod względem kulturowym uogólnienia lub założenia**, zwłaszcza w odniesieniu do obecności lub braku pewnych widocznych cech ⁽²⁰⁾.

A) Profile związane z orientacją seksualną i tożsamością płciową

Orientacja seksualna i tożsamość płciowa zostały wyraźnie wymienione w art. 10 ust. 1 lit. d) akapit drugi dyrektywy w sprawie kwalifikowania.

Artykuł 10 ust. 1 lit. d) Powody prześladowania

(...)

W zależności od sytuacji w kraju pochodzenia szczególna grupa społeczna może oznaczać grupę, u podstaw której leży wspólna cecha orientacji seksualnej. Orientacji seksualnej nie należy rozumieć jako obejmującej czyny uznawane za przestępcze w świetle prawa krajowego państw członkowskich. Aspektem płci, w tym tożsamości płciowej, poświęca się szczególną uwagę w celu określenia przynależności do szczególnej grupy społecznej lub zidentyfikowania cechy charakteryzującej taką grupę;

Wspólna cecha

W sprawie *Minister voor Immigratie en Asiel przeciwko X i Y oraz Z przeciwko Minister voor Immigratie en Asiel* TSUE uznał, że orientacja seksualna jest cechą tak ważną dla tożsamości danej osoby, iż osoby tej nie można zmuszać do odstąpienia od owej cechy:

Fragmety wyroku TSUE w sprawie *Minister voor Immigratie en Asiel przeciwko X i Y oraz Z przeciwko Minister voor Immigratie en Asiel* ⁽²¹⁾

„Co się tyczy pierwszej z tych przesłanek, bezsporne jest, że orientacja seksualna stanowi cechę tak ważną dla tożsamości danej osoby, iż osoby tej nie można zmuszać do odstąpienia od owej cechy. Taka wykładnia znajduje potwierdzenie w art. 10 ust. 1 lit. d) akapit drugi dyrektywy, z którego wynika, że w zależności od warunków panujących w państwie pochodzenia określona grupa społeczna może stanowić grupę opartą na wspólnych cechach związanych z orientacją seksualną”.

(pkt 46)

Ponadto Trybunał orzekł, że nie należy oczekiwać, aby wnioskodawca ukrywał – w celu uniknięcia prześladowania – cechy tak ważnej dla jego tożsamości, iż nie można go zmuszać do odstąpienia od owej cechy. Trybunał uściślił, że nie można zasadnie oczekiwać, aby wnioskodawca zachował rezerwę (w wyrażaniu swojej orientacji seksualnej), a fakt, że mógłby uniknąć takiego ryzyka przez zachowanie większej niż osoba heteroseksualna powściągliwości w wyrażaniu swojej orientacji seksualnej, nie powinien być w tym względzie brany pod uwagę.

⁽²⁰⁾ UNHCR, *Interwencja Biura Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców w sprawach Minister voor Immigratie en Asiel przeciwko X i Y oraz Z przeciwko Minister voor Immigratie en Asiel*, 28 września 2012 r., s. 12.

⁽²¹⁾ TSUE, wyrok z dnia 7 listopada 2013 r., *Minister voor Immigratie en Asiel przeciwko X i Y oraz Z przeciwko Minister voor Immigratie en Asiel*, sprawy połączone od C-199/12 do C-201/12, ECLI:EU:C:2013:720, pkt 46.

Fragment wyroku TSUE w sprawie *Minister voor Immigratie en Asiel przeciwko X i Y oraz Z przeciwko Minister voor Immigratie en Asiel* ⁽²²⁾

„W tym względzie należy stwierdzić, że wymaganie od członków grupy społecznej, których łączy ta sama orientacja seksualna, że będą ukrywać tę orientację, stoi w sprzeczności z samym uznaniem jej za cechę tak ważną dla tożsamości danej osoby, że osoby tej nie można zmuszać do odstąpienia od owej cechy”.
(pkt 70)

„A zatem niedopuszczalne jest oczekiwanie, że w celu uniknięcia prześladowań osoba ubiegająca się o azyl będzie ukrywała swój homoseksualizm w państwie swojego pochodzenia”.
(pkt 71)

Jak wspomniano powyżej, rozróżnienie między poszczególnymi rodzajami wspólnych cech (takimi jak cechy wrodzone, wspólna przeszłość bądź wspólny rys albo przekonanie na tyle istotne z punktu widzenia tożsamości lub sumienia, że nie należy nikogo zmuszać do wyrzeczenia się go) ma charakter uzupełniający i nie zawsze jest jednoznaczne. Niektórzy mogą na przykład uznawać orientację seksualną za cechę wrodzoną. Pokazuje to, w jaki sposób wspólną cechę można uzasadnić, opierając się na różnych argumentach ⁽²³⁾.

Odrębna tożsamość

Z uwagi na to, że orientacja seksualna i tożsamość płciowa stanowią wspólną cechę, drugą kwestią niezbędną do ustalenia, czy dana osoba przynależy do określonej grupy społecznej, jest to, czy grupa ta posiada odrębną tożsamość na podstawie wspólnej cechy, tj. czy grupa ta jest postrzegana przez otaczające społeczeństwo jako inna ze względu na swoją orientację seksualną lub tożsamość płciową.

Istotną kwestią dla urzędnika prowadzącego sprawę jest sposób, w jaki przejawia się postrzeganie danej grupy jako innej. W sprawie *Minister voor Immigratie en Asiel przeciwko X i Y oraz Z przeciwko Minister voor Immigratie en Asiel* Trybunał przywiązuje wagę do istnienia przepisów karnych, które dotyczą specyficznie osób o orientacji homoseksualnej. Może to potwierdzać stwierdzenie, że homoseksualiści tworzą odrębną grupę, która jest postrzegana przez otaczające społeczeństwo jako inna.

Fragmenty wyroku TSUE w sprawie *Minister voor Immigratie en Asiel przeciwko X i Y oraz Z przeciwko Minister voor Immigratie en Asiel* ⁽²⁴⁾

„W tym względzie należy uznać, że istnienie przepisów karnych takich jak te, o których mowa w każdej ze spraw w postępowaniach głównych, które dotyczą specyficznie osób o orientacji homoseksualnej, pozwala na przyjęcie, iż osoby te tworzą odrębną grupę, która jest postrzegana przez otaczające ją społeczeństwo jako odmienna”.
(pkt 48)

„W rezultacie odpowiedź na pierwsze z pytań zadanych w każdej ze spraw w postępowaniach głównych winna brzmieć: art. 10 ust. 1 lit. d) dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że istnienie przepisów karnych takich jak te, o których mowa w każdej ze spraw w postępowaniach głównych, które dotyczą specyficznie osób o orientacji homoseksualnej, pozwala na przyjęcie, iż osoby te należy uznać za tworzące określoną grupę społeczną”.
(pkt 49)

Stygmatyzacja osób ze względu na ich orientację seksualną i tożsamość płciową może być wynikiem polityki lub przepisów o charakterze karnym lub dyskryminującym, nieoficjalnych praktyk państwowych, jak również samych działań otaczającego społeczeństwa. Istnienie przepisu karnego nie jest warunkiem ustanowienia odrębnej tożsamości związanej z orientacją seksualną i tożsamością płciową.

W państwach, w których nie ma przepisów kryminalizujących lub dyskryminujących osoby ze względu na ich orientację seksualną i tożsamość płciową, osoby LGBTI mogą jednak posiadać odrębną tożsamość, jeżeli na przykład w otaczającym społeczeństwie wszechobecna jest kultura nietolerancji.

⁽²²⁾ TSUE, wyrok z dnia 7 listopada 2013 r., *Minister voor Immigratie en Asiel przeciwko X i Y oraz Z przeciwko Minister voor Immigratie en Asiel*, sprawy połączone od C-199/12 do C-201/12, ECLI:EU:C:2013:720, pkt 70 i 71.

⁽²³⁾ Biuro UNHCR, *Wytyczne w sprawie ochrony międzynarodowej: Wnioski o status uchodźcy na podstawie orientacji seksualnej lub tożsamości płciowej w kontekście art. 1 ust. A pkt 2 Konwencji dotyczącej statusu uchodźców z 1951 r. lub Protokołu dotyczącego statusu uchodźców z 1967 r. do tej konwencji*, 23 października 2012 r., pkt 47.

⁽²⁴⁾ TSUE, wyrok z dnia 7 listopada 2013 r., *Minister voor Immigratie en Asiel przeciwko X i Y oraz Z przeciwko Minister voor Immigratie en Asiel*, sprawy połączone od C-199/12 do C-201/12, ECLI:EU:C:2013:720, pkt 48 i 49.

Jeżeli spełnione są kryteria dotyczące wspólnych cech i odrębnej tożsamości, można stwierdzić, że istnienie określonej grupy społecznej można wykazać w kontekście danego kraju pochodzenia lub jego części.

Związek przyczynowy

Samo określenie przynależności wnioskodawcy do określonej grupy społecznej w jego kraju pochodzenia nie wystarczy, by kwalifikował się do uzyskania statusu uchodźcy.

Należy spełnić również pozostałe kryteria definicji uchodźcy. W szczególności musi istnieć związek przyczynowy między przynależnością wnioskodawcy do określonej grupy społecznej a uzasadnioną obawą przed prześladowaniem lub brakiem ochrony przed takim prześladowaniem.

Powody prześladowania mogą być związane z wielością motywów (zob. str. 18), co oznacza, że na przykład akty prześladowania motywowane są powodami wynikającymi z przepisów karnych lub przynależnością ofiary do określonej grupy (np. wymuszenia w stosunku do osób LGBTI w celu uzyskania korzyści finansowych).

W sytuacjach, w których wszechobecna jest kultura nietolerancji, podmiot dopuszczający się prześladowania często jest podmiotem niepaństwowym, a podmioty zapewniające ochronę mogą nie być w stanie lub mogą nie chcieć zapewnić ochrony lub proponowana ochrona jest nieskuteczna i nietrwała.

Praktyki krajowe dotyczące określonych grup społecznych ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową
Wypełnia państwo członkowskie

B) Płeć społeczno-kulturowa

Termin „płeć społeczno-kulturowa” odnosi się do relacji między kobietami a mężczyznami w oparciu o społecznie lub kulturowo skonstruowane i określone tożsamości, statusy, role i obowiązki, które przypisane są do jednej lub drugiej płci ⁽²⁵⁾.

Motyw 30 dyrektywy w sprawie kwalifikowania

„Równie konieczne jest wprowadzenie wspólnego pojęcia przynależności do szczególnej grupy społecznej jako powodu prześladowania. Definiując szczególną grupę społeczną, należy zwrócić należytą uwagę na aspekty związane z płcią wnioskodawcy, jeżeli mają one związek z uzasadnioną obawą wnioskodawcy przed prześladowaniem, w tym na tożsamość płciową i orientację seksualną, które to aspekty mogą być powiązane z określoną tradycją prawną i zwyczajami, prowadzącymi na przykład do okaleczania narządów płciowych, przymusowej sterylizacji czy przymusowej aborcji”.

Artykuł 10 ust. 1 lit. d) akapit drugi dyrektywy w sprawie kwalifikowania

(...)

Aspektem płci, w tym tożsamości płciowej, poświęca się szczególną uwagę w celu określenia przynależności do szczególnej grupy społecznej lub zidentyfikowania cechy charakteryzującej taką grupę (...).

Artykuł 9 ust. 2 lit. f) dyrektywy w sprawie kwalifikowania – Powody prześladowania

Akty prześladowania określone w ust. 1 mogą przybierać między innymi formę:

(...) czynów wymierzonych w osoby określonej płci lub w dzieci.

⁽²⁵⁾ Biuro UNHCR, *Wytoczne w sprawie ochrony międzynarodowej: Wnioski o status uchodźcy na podstawie orientacji seksualnej lub tożsamości płciowej w kontekście art. 1 ust. A pkt 2 Konwencji dotyczącej statusu uchodźców z 1951 r. lub Protokołu dotyczącego statusu uchodźców z 1967 r. do tej konwencji*, 23 października 2012 r., pkt 47.

W niektórych społeczeństwach istnieją przepisy dyskryminujące kobiety tylko ze względu na ich płeć lub praktyki społeczne, które dyskryminują kobiety. Samo istnienie dyskryminujących przepisów lub praktyk niekoniecznie prowadzi do wykazania istnienia określonej grupy społecznej, lecz wskazuje: kierunek, który należy poddać dalszej ocenie w kontekście danego kraju pochodzenia; jak istotne znaczenie mają przepisy dla postrzegania odrębnej tożsamości przez otaczające społeczeństwo; w jaki sposób są stosowane i wpływają na kobiety w różny sposób. W wielu sytuacjach należy wziąć pod uwagę inne cechy, aby ustanowić kryterium dotyczące „odrębnej tożsamości”, takie jak region pochodzenia, pochodzenie etniczne lub sytuację społeczną.

Poniżej znajduje się wykaz powszechnie spotykanych przykładów określonych grup kobiet, które mogą być postrzegane jako określona grupa społeczna w danym kraju pochodzenia. Należy ponownie przypomnieć, że przykłady te nie mają zastosowania do każdego państwa i społeczeństwa oraz że istnienie określonej grupy społecznej zawsze powinno być oceniane w kontekście sytuacji panującej w danym kraju pochodzenia.

- **Kobiety i dziewczęta, które odmawiają poddania się zabiegowi okaleczenia żeńskich narządów płciowych.** Profil ten opisano szczegółowo poniżej.
- **Kobiety, które padły ofiarą gwałtu lub innych form przemocy seksualnej** i są stygmatyzowane przez otaczające społeczeństwo.
- **Kobiety, które były wcześniej prostytutkami** i mierzą się z wykluczeniem lub innymi formami dyskryminacji, kar lub złego traktowania.
- **Kobiety, które padły ofiarą handlu ludźmi** i mierzą się z wykluczeniem ze strony rodziny i całego społeczeństwa (zob. profil D poniżej).
- **Kobiety nieprzestrzegające obyczajów społecznych**, np. kobiety, które, opierając się na głębokim przekonaniu, odmawiają przestrzegania tradycyjnych norm kulturowych związanych z „oczekiwaną” rolą kobiety w rodzinie.

Praktyki krajowe dotyczące określonych grup społecznych ze względu na płeć społeczno-kulturową

Wypełnia państwo członkowskie

Okaleczanie narządów płciowych kobiet

Światowa Organizacja Zdrowia definiuje okaleczanie narządów płciowych kobiet jako wszystkie zabiegi polegające na częściowej lub całkowitej resekcji zewnętrznych kobiecych organów płciowych lub okaleczeniu kobiecych organów płciowych w inny sposób z przyczyn niemedycznych⁽²⁶⁾.

Okaleczanie narządów płciowych kobiet jest szkodliwym zwyczajem uznawanym za naruszenie praw człowieka dziewcząt i kobiet⁽²⁷⁾.

Jak wspomniano powyżej, motyw 30 dyrektywy w sprawie kwalifikowania wyraźnie odnosi się do „określonej tradycji prawnej i zwyczajów, prowadzących na przykład do okaleczania narządów płciowych”, na co należy zwrócić szczególną uwagę podczas oceny wniosku.

Wspólna cecha

W zależności od kontekstu w danym kraju pochodzenia określona grupa społeczna mogłaby się składać z kobiet i dziewcząt, których wspólną cechą jest to, że nie zostały poddane zabiegowi okaleczenia żeńskich narządów płciowych zgodnie z lokalnymi zwyczajami lub w dalszym ciągu odmawiają poddania się takiemu zabiegowi. Grupa ta mogłaby zostać utworzona na podstawie cech wrodzonych (takich jak wiek, płeć, pochodzenie etniczne), a także wspólnej przeszłości (niepoddanie się zabiegowi okaleczania żeńskich narządów płciowych) bądź cech lub przekonań, które są istotne z punktu widzenia tożsamości albo sumienia danej osoby.

⁽²⁶⁾ Światowa Organizacja Zdrowia, *Klasyfikacja okaleczania narządów płciowych kobiet*, 2007.

⁽²⁷⁾ Światowa Organizacja Zdrowia, *Eliminowanie zjawiska okaleczania narządów płciowych kobiet – oświadczenie międzyagencyjne OHCHR, UNAIDS, UNDP, UNECA, UNESCO, UNFPA, UNHCR, UNICEF, UNIFEM, WHO*, s. 8.

Do grupy tej mogłyby również należeć kobiety i dziewczęta, które zostały już poddane zabiegowi okaleczenia żeńskich narządów płciowych, lecz mimo to nadal mogą zostać poddane innemu rodzajowi okaleczania żeńskich narządów płciowych ⁽²⁸⁾.

Odrębna tożsamość

Aby stwierdzić, czy wyżej wymieniona grupa (tj. grupa kobiet i dziewcząt, które nie zostały poddane zabiegowi okaleczenia żeńskich narządów płciowych zgodnie z lokalnymi zwyczajami) może stanowić określoną grupę społeczną, należy również ocenić, czy posiada ona odrębną tożsamość w danym kraju pochodzenia, tj. czy jest postrzegana przez otaczające społeczeństwo jako inna.

W państwach (lub obszarach), w których okaleczanie narządów płciowych kobiet jest powszechną praktyką, kobiety i dziewczęta, których narządy płciowe nie zostały uszkodzone (lub które nie zostały „wystarczająco” okaleczone zgodnie z lokalnymi zwyczajami), mogą być uznane za odmienne od kobiet, które zostały poddane takiemu zabiegowi.

O istnieniu odrębnej tożsamości tych kobiet i dziewcząt może również świadczyć fakt, że są one wykluczane przez społeczeństwo. Takie wykluczenie może wynikać z faktu, że społeczność lokalna postrzega je jako „nieczyste” lub „niemoralne”. Dowodem na to może być na przykład fakt, że mężczyźni w tym społeczeństwie odmawiają lub odmówili zawarcia związku małżeńskiego z kobietami, które nie zostały poddane zabiegowi okaleczenia żeńskich narządów płciowych.

Ponadto kobiety i dziewczęta, które wyrażają sprzeciw wobec okaleczania żeńskich narządów płciowych, które nie godzą się na przestrzeganie tego szkodliwego zwyczaju, również mogą być postrzegane jako osoby nieprzestrzegające obyczajów społecznych, a zatem mogą doświadczać stygmatyzacji i dyskryminacji ze strony otaczającego je społeczeństwa. Odnosi się to również do mężczyzn, którzy sprzeciwiają się okaleczaniu żeńskich narządów płciowych swoich córek.

Związek przyczynowy

Stwierdzenie przynależności wnioskodawcy do określonej grupy społecznej (w tym przypadku mogłyby to być „dziewczęta lub kobiety, które nie zostały poddane zabiegowi okaleczenia żeńskich narządów płciowych lub nie zgodziły się na poddanie się takiemu zabiegowi w państwie X”) nie jest wystarczającym powodem kwalifikującym go do uzyskania statusu uchodźcy.

Należy spełnić również pozostałe kryteria definicji uchodźcy. W szczególności musi istnieć związek przyczynowy między przynależnością wnioskodawcy do określonej grupy społecznej a uzasadnioną obawą przed prześladowaniem lub brakiem ochrony przed takim prześladowaniem.

W takim przypadku, gdy obawa przed prześladowaniem polega na obawie przed koniecznością poddania się zabiegowi okaleczenia narządów płciowych kobiet, związek przyczynowy między aktem prześladowania a powodem takiego prześladowania będzie łatwy do ustalenia. Ponadto może również istnieć inne ryzyko prześladowań, takie jak dotkliwe formy dyskryminacji lub wykluczenia.

Praktyki krajowe dotyczące określonych grup społecznych ze względu na okaleczanie narządów płciowych kobiet

Wypełnia państwo członkowskie

⁽²⁸⁾ Biuro UNHCR, *Wytuczne dotyczące ubiegania się o azyl ze względu na okaleczanie narządów płciowych kobiet*, maj 2009 r., s. 5, pkt 6.

C) Dzieci

Zgodnie z Konwencją o prawach dziecka „dziecko” oznacza każdą istotę ludzką w wieku poniżej osiemnastu lat.

Zgodnie z motywem 28 dyrektywy w sprawie kwalifikowania:

Podczas dokonywania oceny wniosków o ochronę międzynarodową składanych przez małoletnich państwa członkowskie powinny zwracać uwagę na formy prześladowania odnoszące się w szczególności do dzieci. Zobacz również art. 9 ust. 2 lit. f) dyrektywy w sprawie kwalifikowania, zgodnie z którym: Akty prześladowania określone w ust. 1 mogą przybierać między innymi formę: (...) czynów wymierzonych w osoby określonej płci lub w dzieci.

Na sytuację dzieci w bardzo dużym stopniu wpływa ich rzeczywisty wiek (bardzo małe dzieci) oraz brak powiązań społecznych. Są to czynniki, które zawsze muszą być brane pod uwagę przy ustalaniu określonej grupy społecznej, w skład której wchodzi dzieci.

Poniżej znajduje się wykaz powszechnie spotykanych przykładów grup dzieci, które mogą być postrzegane jako określona grupa społeczna w danym kraju pochodzenia. Należy ponownie przypomnieć, że przykłady te nie mają zastosowania do każdego państwa i społeczeństwa oraz że istnienie określonej grupy społecznej powinno być oceniane w kontekście sytuacji panującej w danym kraju pochodzenia lub w jego części.

- **Dziewczęta, których narządy płciowe nie zostały okaleczone i które odmawiają poddania się zabiegowi okaleczenia żeńskich narządów płciowych** (zob. profil powyżej).
- **Dzieci, które odmawiają przestrzegania tradycyjnych norm kulturowych, postrzegane przez otaczające społeczeństwo jako inne**, np. dziewczęta, które podejmują naukę lub chodzą do szkoły w społeczeństwach, w których dostęp do edukacji zarezerwowany jest dla chłopców; dzieci, które nie zgadzają się na zawarcie małżeństwa pod przymusem.
- **Ofiary handlu dziećmi, które mierzą się z wykluczeniem** (zob. pkt D poniżej). Dzieci są szczególnie narażone na handel ludźmi, w tym na wykorzystywanie seksualne, zawieranie związków małżeńskich, pracę w gospodarstwie domowym, współczesne niewolnictwo, żebractwo, nielegalną adopcję, działalność przestępczą.
- **Dzieci oskarżone o uprawianie czarów.**

Praktyki krajowe dotyczące określonych grup społecznych ze względu na sytuację dzieci lub w związku z taką sytuacją

Wypełnia państwo członkowskie

D) Ofiary handlu ludźmi

Dyrektywa 2011/36/UE ⁽²⁹⁾ zawiera definicję handlu ludźmi.

Dyrektywa 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar

Artykuł 2

1. Werbowanie, transport, przekazywanie, przechowywanie lub przyjmowanie osób, w tym wymiana lub przekazanie kontroli nad tymi osobami, z zastosowaniem groźby lub przemocy bądź innych form przymusu, uprowadzenia, oszustwa, podstępów, poprzez nadużycie uprawnień lub wykorzystanie sytuacji bezbronności, lub też wręczenie lub przyjęcie płatności lub korzyści dla uzyskania zgody osoby sprawującej kontrolę nad inną osobą, w celu wyzysku.

2. Sytuacja bezbronności zachodzi wówczas, gdy dana osoba nie ma innego – realnego lub możliwego do zaakceptowania – wyboru niż poddanie się nadużyciu.

3. Wyzysk obejmuje, w szczególności, wyzyskanie innych osób do prostytucji lub innych form wykorzystywania seksualnego, przymusową pracę lub służbę, w tym żebractwo, niewolnictwo lub praktyki podobne do niewolnictwa, zniewolenie, wyzyskiwanie do działalności przestępczej lub usunięcie organów.

(...)

Przypadki handlu ludźmi mogą się odnosić do szeregu sytuacji:

- osoby, które padły **ofiarami handlu ludźmi w swoim kraju pochodzenia i które uciekły** do kraju azylu, aby ubiegać się o ochronę międzynarodową;
- osoby, które padły **ofiarami handlu ludźmi poza swoim krajem pochodzenia** – w kraju trzecim (np. kraju tranzytu) lub w kraju azylu, i które ubiegają się o ochronę międzynarodową;
- osoby, które nigdy nie padły ofiarą handlu ludźmi, ale się go **obawiają** w swoim kraju pochodzenia, i które uciekły z kraju azylu, aby ubiegać się o ochronę międzynarodową.

Niniejsza sekcja została poświęcona określonym grupom społecznym, w skład których wchodziłyby ofiary handlu ludźmi. Nie opisano w niej przypadków osób, które nigdy nie padły ofiarą handlu ludźmi i które narażone są na ryzyko handlu ludźmi ze względu na swoją przynależność do określonej grupy społecznej.

Wspólna cecha

Byłe ofiary handlu ludźmi można uznać za grupę osób, które w przeszłości padły ofiarą handlu ludźmi, co może być postrzegane jako „wspólna niezmienna przeszłość”.

Odrębna tożsamość

Aby stwierdzić istnienie określonej grupy społecznej, należy zbadać, czy grupa, którą definiuje się ze względu na wspólne cechy, posiada odrębną tożsamość w danym kraju pochodzenia.

Fakt, że ofiary handlu ludźmi są stygmatyzowane, wykluczane lub dyskryminowane w swoim państwie lub obszarze pochodzenia, może wskazywać na to, że są one postrzegane przez otaczające społeczeństwo jako inne, a zatem kryterium dotyczące odrębnej tożsamości określone w art. 10 ust. 1 lit. d) dyrektywy w sprawie kwalifikowania zostało spełnione. Postrzeganie to często będzie zależało od rodzaju wykorzystywania, jakiego doświadczyła ofiara. Na przykład ofiary wyzysku pracowników lub kradzieży organów mogą być postrzegane inaczej niż ofiary wykorzystywania seksualnego.

Związek przyczynowy

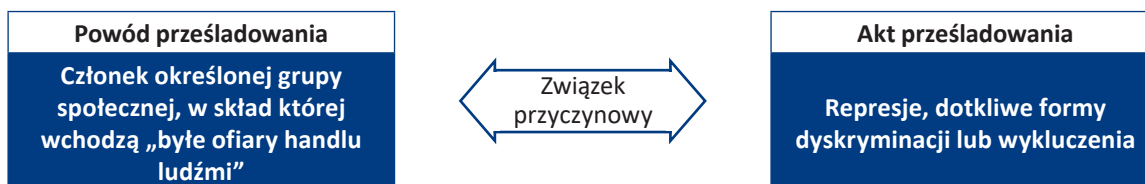
Określenie przynależności wnioskodawcy do określonej grupy społecznej (w tym przypadku mogłyby to być „byłe ofiary” handlu ludźmi) nie wystarczy, by kwalifikował się do uzyskania statusu uchodźcy.

⁽²⁹⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie *zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar*, zastępująca decyzję ramową Rady 2002/629/WSiSW.

Należy spełnić również pozostałe kryteria definicji uchodźcy. W szczególności musi istnieć związek przyczynowy między przynależnością wnioskodawcy do określonej grupy społecznej, w skład której wchodzi „byłe ofiary handlu ludźmi”, a uzasadnioną obawą przed prześladowaniem lub brakiem ochrony przed takim prześladowaniem.

Jako członek określonej grupy społecznej, w skład której wchodzi „byłe ofiary handlu ludźmi”, wnioskodawca może być narażony na różnego rodzaju akty prześladowania, takie jak represje, dotkliwe formy dyskryminacji lub wykluczenia.

W tym drugim przypadku sytuacja wyglądałaby następująco:

Praktyki krajowe dotyczące określonych grup społecznych ze względu na handel ludźmi

Wypełnia państwo członkowskie

E) Osoby niepełnosprawne i chore

W niniejszej sekcji można dowiedzieć się więcej na temat różnych profili, np. osób niepełnosprawnych od urodzenia lub osób z wadami wrodzonymi, osób z niepełnosprawnością nabytą w czasie wojny lub działań następczych lub w wyniku wypadku lub osób cierpiących na różnego rodzaju poważne choroby.

Wspólna cecha

Osoby chore, niepełnosprawne lub dotknięte chorobą genetyczną można natomiast uznać za osoby posiadające wspólne cechy wrodzone lub wspólną niezmienną przeszłość, w zależności od indywidualnej sytuacji danej osoby.

Odrębna tożsamość

Dyskryminacja i stygmatyzacja osób niepełnosprawnych lub cierpiących na niektóre choroby może przybierać różne formy i wynikać z przepisów, obyczajów, tradycji lub mitów. W zależności od sytuacji osobistej dyskryminacja może się odnosić do wszystkich obszarów życia społecznego, w tym dostępu do edukacji, zatrudnienia lub opieki zdrowotnej, a bardziej ogólnie do korzystania z wielu różnych praw obywatelskich, politycznych, gospodarczych, społecznych i kulturalnych.

Związek przyczynowy

Określenie przynależności wnioskodawcy do określonej grupy społecznej [w tym przypadku mogłyby to być „osoby niepełnosprawne lub chore borykające się z (nazwa niepełnosprawności lub choroby)"] nie wystarczy, by kwalifikował się do uzyskania statusu uchodźcy.

Należy spełnić również pozostałe kryteria definicji uchodźcy. W szczególności musi istnieć związek przyczynowy między przynależnością wnioskodawcy do określonej grupy społecznej a uzasadnioną obawą przed prześladowaniem lub brakiem ochrony przed takim prześladowaniem.

W niektórych przypadkach osoby niepełnosprawne lub cierpiące na poszczególne schorzenia fizyczne lub psychiczne mogą być narażone na poważne naruszenie praw człowieka i w związku z tym mogą mieć uzasadnione obawy

przed zabójstwem, torturami albo niehumanicznym lub poniżającym traktowaniem lub karaniem. W zależności od kontekstu w danym kraju pochodzenia oraz indywidualnej sytuacji dotkliwa dyskryminacja i stygmatyzacja osób niepełnosprawnych lub chorych może również stanowić prześladowanie w rozumieniu art. 9 dyrektywy w sprawie kwalifikowania.

Podobnie jak w przypadku wszystkich profili i przykładów, o których mowa w niniejszych wytycznych, poniższe profile mają na celu zilustrowanie stosowania zasad opisanych w poprzednich sekcjach. Nie należy ich traktować jako określonych grup społecznych w kategoriach abstrakcyjnych, ponieważ istnienie określonych grup społecznych można stwierdzić jedynie w zależności od konkretnego kontekstu w kraju pochodzenia.

Osoby niepełnosprawne

„Do osób niepełnosprawnych zalicza się te osoby, które mają długotrwale naruszoną sprawnością fizyczną, umysłową, intelektualną lub w zakresie zmysłów, co może, w oddziaływaniu z różnymi barierami, utrudniać im pełny i skuteczny udział w życiu społecznym, na zasadzie równości z innymi osobami”⁽³⁰⁾.

Wspólna cecha

W zależności od sytuacji osobistej osoby niepełnosprawne mogą zostać uznane za posiadające wspólną cechę wrodzoną lub posiadające wspólną niezmienną przeszłość.

Odrębna tożsamość

W zależności od konkretnego kontekstu w kraju pochodzenia i sytuacji osobistej osoby niepełnosprawne mogą doświadczać dyskryminacji i stygmatyzacji w wielu dziedzinach życia. Taka dyskryminacja i stygmatyzacja wobec osób posiadających pewien rodzaj niepełnosprawności może wskazywać na to, że osoby te są postrzegane przez otaczające je społeczeństwo jako inne i w związku z tym posiadają odrębną tożsamość w swoim kraju pochodzenia⁽³¹⁾.

Związek przyczynowy

Określenie przynależności wnioskodawcy do określonej grupy społecznej [w tym przypadku mogłyby to być „osoby niepełnosprawne borykające się z (nazwa niepełnosprawności)"] nie wystarczy, by kwalifikował się do uzyskania statusu uchodźcy.

Należy spełnić również pozostałe kryteria definicji uchodźcy. W szczególności musi istnieć związek przyczynowy między przynależnością wnioskodawcy do określonej grupy społecznej a uzasadnioną obawą przed prześladowaniem lub brakiem ochrony przed takim prześladowaniem.

W zależności od warunków panujących w kraju pochodzenia i sytuacji indywidualnej członkowie określonej grupy społecznej, w skład której wchodzi „osoby niepełnosprawne”, mogą być narażeni na różne akty prześladowania, w tym na poważne naruszenie praw człowieka.

Może też dojść do sytuacji, w której dyskryminacja i stygmatyzacja osób niepełnosprawnych stanowi prześladowanie w rozumieniu art. 9 dyrektywy w sprawie kwalifikowania.

Osoby z albinizmem

Albinizm jest rzadkim, niezakaźnym schorzeniem dziedziczonym genetycznie, które dotyka osoby na całym świecie bez względu na pochodzenie etniczne lub płeć. Albinizm wywołany jest znacznym niedoborem melaniny i charakteryzuje się częściowym lub całkowitym brakiem pigmentu w skórze, we włosach i w oczach⁽³²⁾.

Wspólna cecha

Osoby z albinizmem mogą zostać uznane za posiadające wspólne cechy wrodzone.

⁽³⁰⁾ ONZ, Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych i protokół fakultatywny, art. 1.

⁽³¹⁾ ONZ, *Sprawozdanie Biura Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka – równość i niedyskryminacja zgodnie z art. 5 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych*, 9 grudnia 2016 r., s. 4, pkt 6.

⁽³²⁾ Biuro UNHCR, *Sprawozdanie niezależnego eksperta w sprawie korzystania z praw człowieka przez osoby z albinizmem*, 18 stycznia 2016 r., s. 5, pkt 12.

Odrębna tożsamość

W zależności od kontekstu w danym kraju pochodzenia osoby z albinizmem mogą być narażone na liczne formy dyskryminacji wynikające z przepisów, tradycji, obyczajów lub mitów ⁽³³⁾.

Tego rodzaju dyskryminacja może pozwalać na przyjęcie, że osoby z albinizmem są postrzegane przez otaczające je społeczeństwo jako inne, a zatem posiadają odrębną tożsamość w tych konkretnych państwach, w których taka dyskryminacja istnieje.

Związek przyczynowy

Określenie przynależności wnioskodawcy do określonej grupy społecznej (w tym przypadku mogłyby to być „osoby z albinizmem”) nie wystarczy, by kwalifikował się do uzyskania statusu uchodźcy.

Należy spełnić również pozostałe kryteria definicji uchodźcy. W szczególności musi istnieć związek przyczynowy między przynależnością wnioskodawcy do określonej grupy społecznej a uzasadnioną obawą przed prześladowaniem lub brakiem ochrony przed takim prześladowaniem.

W zależności od kontekstu w danym kraju pochodzenia i indywidualnej sytuacji osoby z albinizmem mogą być narażone na poważne naruszenie praw człowieka, w tym zabójstwo, tortury lub nieludzkie lub poniżające traktowanie.

Dotkliwa dyskryminacja i stygmatyzacja osób z albinizmem może również stanowić prześladowanie w rozumieniu art. 9 dyrektywy w sprawie kwalifikowania.

Praktyki krajowe
<i>Wypełnia państwo członkowskie</i>

⁽³³⁾ Biuro UNHCR, *Sprawozdanie niezależnego eksperta w sprawie korzystania z praw człowieka przez osoby z albinizmem*, 18 stycznia 2016 r., s. 6, pkt 14 i 16.

Najważniejsze kwestie, o których należy pamiętać

W całym poradniku pojawia się siedem szczególnych okoliczności, które się powtarzają. Wymieniono je tutaj jako najważniejsze kwestie, o których należy pamiętać. Okoliczności te zostały wymienione w niniejszych wytycznych, gdyż zawsze należy je uwzględnić, zajmując się kwestią przynależności do określonej grupy społecznej.

Przynależność do określonej grupy społecznej sama w sobie jest niewystarczająca, by kwalifikować się do uzyskania statusu uchodźcy. Muszą być spełnione również inne elementy definicji uchodźcy, w tym istnienie uzasadnionej obawy przed prześladowaniem i związek przyczynowy między taką obawą a jej powodem.

- Samo określenie przynależności wnioskodawcy do określonej grupy społecznej nie wystarczy, by kwalifikował się do uzyskania statusu uchodźcy. W rzeczy samej – należy spełnić również pozostałe kryteria definicji uchodźcy. W szczególności wnioskodawca musi mieć uzasadnioną obawę przed prześladowaniem i musi istnieć związek przyczynowy między przynależnością wnioskodawcy do określonej grupy społecznej a prześladowaniem (lub brakiem ochrony przed takim prześladowaniem) i należy stwierdzić, że w kraju pochodzenia nie jest dostępna jakakolwiek ochrona.
- W kontekście oceny wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej przynależność do określonej grupy społecznej jest przedmiotem dyskusji jedynie w związku z obawą przed prześladowaniem. Pojęcie przynależności do określonej grupy społecznej nie jest pojęciem wyodrębnionym. Należy je analizować jedynie w sytuacji, gdy można ustalić istnienie obawy przed prześladowaniem w danym kraju pochodzenia.
- Aby uzyskać więcej informacji, zob. str. 8–9 i 18–19.

W skład określonej grupy społecznej wchodzi osoby, które posiadają wspólne cechy inne niż zwykła obawa przed prześladowaniem.

- Mimo że przynależność do określonej grupy społecznej nie powinna być oceniana poza kontekstem obawy przed prześladowaniem, wspólna obawa przed prześladowaniem sama w sobie nie wystarcza, aby stwierdzić istnienie określonej grupy społecznej. Innymi słowy, grupa nie może istnieć wyłącznie ze względu na fakt, że jest narażona na prześladowanie.
- Aby uzyskać więcej informacji, zob. str. 13.

Istnienie określonej grupy społecznej należy zawsze analizować zgodnie z warunkami panującymi w kraju pochodzenia oraz w odniesieniu do otaczającego społeczeństwa.

- Istnienie określonej grupy społecznej zależy od kontekstu krajowego w kraju pochodzenia. W szczególności należy stwierdzić istnienie odrębnej tożsamości w odniesieniu do danego państwa, w którym grupa powinna być „postrzegana przez otaczające społeczeństwo jako inna”.
- W związku z tym nie można określić lub wskazać wykazu profili, które w ujęciu abstrakcyjnym stanowiłyby określone grupy społeczne, których istnienie byłoby uzasadnione niezależnie od kraju pochodzenia. Wszystkie przykłady przedstawione w niniejszych wytycznych mają jedynie na celu zilustrowanie podstawowej analizy prawnej.
- Aby uzyskać więcej informacji, zob. str. 14.

Definicja „przynależności do określonej grupy społecznej” jest zgodna z podejściem kumulatywnym.

- Artykuł 10 ust. 1 lit. d) dyrektywy w sprawie kwalifikowania stanowi, że muszą być spełnione kumulatywnie dwie przesłanki, aby można było stwierdzić istnienie określonej grupy społecznej, mianowicie: wspólne cechy i odrębna tożsamość.
- Aby uzyskać więcej informacji, zob. str. 11.

Wielkość grupy nie jest istotna.

- O ile to możliwe, bardziej wskazane może być określenie bardziej konkretnych grup. Rzeczywista liczba ludności wchodząca w skład określonej grupy społecznej, tak jak i inne powody prześladowania, nie ma jednak znaczenia dla ustalenia jej istnienia.
- Aby uzyskać więcej informacji, zob. str. 16.

Spójność grupy nie jest wymagana.

- Spójność wśród członków grupy nie jest wymogiem. Członkowie grupy nie muszą się znać ani być w jakikolwiek sposób ze sobą powiązani.
- Aby uzyskać więcej informacji, zob. str. 16.

Nie wszyscy członkowie grupy muszą być narażeni na prześladowanie.

- Nie wszyscy członkowie grupy muszą stać się celem prześladowań.
- Aby uzyskać więcej informacji, zob. str. 18.

Orzecznictwo UE

Poniżej przedstawiono orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, które zostało uwzględnione na potrzeby niniejszych wytycznych:

TSUE, streszczenie wyroku w sprawie *Minister voor Immigratie en Asiel przeciwko X i Y oraz Z przeciwko Minister voor Immi-gratie en Asiel* (fragmenty) ⁽³⁴⁾

1. Artykuł 10 ust. 1 lit. d) dyrektywy 2004/83 w sprawie minimalnych standardów dla kwalifikacji i statusu obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako uchodźców lub osób, które, z innych powodów, potrzebują ochrony międzynarodowej, oraz zakresu przyznanej ochrony należy interpretować w ten sposób, że istnienie przepisów karnych, które dotyczą specyficznie osób o orientacji homoseksualnej, pozwala na przyjęcie, iż osoby te tworzą określoną grupę społeczną.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 dyrektywy, który definiuje pojęcie szczególnej grupy społecznej, do której przynależność może być podstawą rzeczywistej obawy przed prześladowaniem, należy m.in. spełnić kumulatywnie dwie przesłanki. Z jednej strony członkowie grupy muszą mieć jakąś wspólną, nieusuwalną cechę wrodzoną lub przeszłość bądź charakteryzować się jakimś wspólnym rysem albo przekonaniem, na tyle istotnym z punktu widzenia tożsamości lub sumienia, że nie należy nikogo zmuszać do wyrzeczenia się go. Z drugiej zaś strony grupa ta posiada odrębną tożsamość w danym państwie, ponieważ jest postrzegana przez otaczające społeczeństwo jako odmienna.

Co się tyczy pierwszej z tych przesłanek, bezsporne jest, że orientacja seksualna stanowi cechę tak ważną dla tożsamości danej osoby, iż osoby tej nie można zmuszać do odstąpienia od owej cechy. Taka wykładnia znajduje potwierdzenie w art. 10 ust. 1 lit. d) akapit drugi dyrektywy 2004/83, z którego wynika, że w zależności od warunków panujących w kraju pochodzenia określona grupa społeczna może stanowić grupę opartą na wspólnych cechach związanych z orientacją seksualną. Druga z wymienionych powyżej przesłanek wymaga, by w danym kraju pochodzenia grupa, której członkowie mają taką samą orientację seksualną, posiadała odrębną tożsamość z tego względu, że jest postrzegana przez otaczające ją społeczeństwo jako odmienna. (pkt 44–47 i 49, pkt 1 sentencji)

2. Artykuł 9 ust. 1 dyrektywy 2004/83 w sprawie minimalnych standardów dla kwalifikacji i statusu obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako uchodźców lub osób, które, z innych powodów, potrzebują ochrony międzynarodowej, oraz zakresu przyznanej ochrony, w związku z art. 9 ust. 2 lit. c) tej dyrektywy, należy interpretować w ten sposób, że sama penalizacja czynów homoseksualnych nie stanowi jako taka aktu prześladowania. Natomiast karę pozbawienia wolności, która grozi za popełnienie czynów homoseksualnych i jest faktycznie stosowana w kraju pochodzenia, które przyjęło tego rodzaju przepisy, należy uznać za nieproporcjonalną lub dyskryminującą, a w rezultacie za stanowiącą akt prześladowania.

W tych okolicznościach, jeżeli osoba ubiegająca się o azyl powoła się (...) na istnienie w kraju jej pochodzenia przepisów penalizujących zachowania homoseksualne, organy krajowe mają obowiązek rozważenia – w ramach dokonywanej przez siebie na podstawie art. 4 dyrektywy oceny faktów i okoliczności – wszystkich istotnych danych odnoszących się do kraju pochodzenia, w tym również ustaw i rozporządzeń kraju pochodzenia oraz sposobów, w jaki są one wykonywane, zgodnie z tym, co przewiduje art. 4 ust. 3 lit. a) dyrektywy. W ramach tego badania do wspomnianych organów należy ustalenie, czy w kraju pochodzenia wnioskodawcy przewidziana przez ustawodawstwo kara pozbawienia wolności jest faktycznie orzekana w praktyce. To właśnie w świetle tych ustaleń organy krajowe powinny zadecydować, czy należy uznać, że wnioskodawca rzeczywiście ma uzasadnione podstawy do obaw, iż w razie powrotu do państwa swojego pochodzenia stanie się ofiarą prześladowań (...). (pkt 58–61, pkt 2 sentencji)

3. Artykuł 10 ust. 1 lit. d) dyrektywy 2004/83 w sprawie minimalnych standardów dla kwalifikacji i statusu obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako uchodźców lub osób, które, z innych powodów, potrzebują ochrony międzynarodowej, oraz zakresu przyznanej ochrony, w związku z art. 2 lit. c) tej dyrektywy, należy interpretować w ten sposób, że wyłącznie te zachowania homoseksualne, które są uznawane za przestępcze zgodnie z prawem krajowym państw członkowskich, są wyłączone z zakresu stosowania tej dyrektywy. Rozpatrując wniosek o nadanie statusu uchodźcy, właściwe organy nie mogą zasadnie oczekiwać, że w celu uniknięcia ryzyka prześladowań osoba ubiegająca się o azyl będzie ukrywała swój homoseksualizm w kraju swojego pochodzenia lub będzie zachowywać powściągliwość w wyrażaniu swojej orientacji seksualnej.

⁽³⁴⁾ TSUE, streszczenie wyroku z dnia 7 listopada 2013 r., *Minister voor Immigratie en Asiel przeciwko X i Y oraz Z przeciwko Minister voor Immi-gratie en Asiel*, sprawy połączone od C-199/12 do C-201/12, ECLI:EU:C:2013:720; pełna treść wyroku dostępna na stronie internetowej <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=144215&doclang=PL>.

W tym względzie (...) wymaganie od członków grupy społecznej, których łączy ta sama orientacja seksualna, że będą ukrywać tę orientację, stoi w sprzeczności z samym uznaniem jej za cechę tak ważną dla tożsamości danej osoby, że osoby tej nie można zmuszać do odstąpienia od owej cechy. Wynika stąd, że zainteresowanemu należy przyznać status uchodźcy zgodnie z art. 13 dyrektywy, jeżeli dowiedzione zostanie, że w razie powrotu do kraju jego pochodzenia jego orientacja homoseksualna narazi go na rzeczywiste ryzyko prześladowań w rozumieniu art. 9 ust. 1 dyrektywy. Fakt, że mógłby on uniknąć takiego ryzyka poprzez zachowanie większej niż osoba heteroseksualna powściągliwości w wyrażaniu swojej orientacji seksualnej, nie powinien być w tym względzie brany pod uwagę.
(pkt 70, 75, 76, pkt 3 sentencji)

TSUE, streszczenie wyroku w sprawie *F przeciwko Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal* (fragmenty) ⁽³⁵⁾

1. Należy podkreślić, że oświadczenia osoby ubiegającej się o udzielenie ochrony międzynarodowej odnoszące się do jego orientacji seksualnej stanowią – uwzględniając szczególny kontekst, w który wpisują się wnioski o udzielenie takiej ochrony – jedynie punkt wyjścia w procesie badania faktów i okoliczności, o którym mowa w art. 4 dyrektywy 2011/95 (zob. analogicznie wyrok z dnia 2 grudnia 2014 r., *A i in.*, (od C-148/13 do C-150/13, EU:C:2014:2406, pkt 49). Wynika stąd, że chociaż to do osoby ubiegającej się o udzielenie ochrony międzynarodowej należy określenie jej orientacji seksualnej, która to orientacja stanowi istotny aspekt jej sfery osobistej, wnioski o udzielenie takiej ochrony uzasadniane obawą przed prześladowaniem ze względu na tę orientację – podobnie jak wnioski uzasadniane innymi powodami prześladowania – mogą podlegać procesowi oceny przewidzianemu w art. 4 tej dyrektywy (zob. analogicznie wyrok z dnia 2 grudnia 2014 r., *A i in.*, (od C-148/13 do C-150/13, EU:C:2014:2406, pkt 52).

(pkt 28, 29)

2. W tym względzie należy przypomnieć, że orientacja seksualna stanowi cechę pozwalającą na określenie przynależności wnioskodawcy do określonej grupy społecznej w rozumieniu art. 2 lit. d) dyrektywy 2011/95, w sytuacji gdy grupa osób, której członkowie mają taką samą orientację seksualną, jest postrzegana przez otaczające ją społeczeństwo jako inna (zob. podobnie wyrok z dnia 7 listopada 2013 r., *X i in.*, od C-199/12 do C-201/12, ECLI:EU:C:2013:720, pkt 46, 47), jak również potwierdza art. 10 ust. 1 lit. d) tej dyrektywy. Ze wspomnianego art. 10 ust. 2 tej dyrektywy wynika jednak, że podczas oceniania przez państwa członkowskie, czy obawa wnioskodawcy przed prześladowaniem jest uzasadniona, nie ma znaczenia, czy ów wnioskodawca rzeczywiście posiada cechę związaną z przynależnością do określonej grupy społecznej, która jest powodem prześladowania, jeżeli tylko taka cecha jest przypisywana wnioskodawcy przez podmiot dopuszczający się prześladowania.

Z tego względu w ramach oceny faktów i okoliczności, o której mowa w art. 4 tej dyrektywy, przeprowadzanej w kontekście rozpatrywania wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej uzasadnionej obawą przed prześladowaniem ze względu na orientację seksualną nie zawsze trzeba dokonywać oceny wiarygodności oświadczeń wnioskodawcy odnośnie do jego orientacji seksualnej.

(pkt 30–32)

(...)

⁽³⁵⁾ TSUE, streszczenie wyroku z dnia 25 stycznia 2018 r., *F przeciwko Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal*, sprawa C-473/16, ECLI:EU:C:2018:36; pełna treść wyroku dostępna na stronie internetowej <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=198766&pageIndex=0&doclang=PL&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=371021>.

TSUE, streszczenie wyroku w sprawie *Nigyar Rauf Kaza Ahmedbekova and Rauf Emin Ogla Ahmedbekov przeciwko Zamestnik-predsdatel na Darzhavna agentsia za bezhantsite* (fragmenty) ⁽³⁶⁾

(...)

5. Uczestnictwa we wniesieniu przez osobę ubiegającą się o ochronę międzynarodową skargi do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przeciwko swojemu krajowi pochodzenia nie należy co do zasady traktować – w ramach oceny powodów prześladowania, o których mowa w art. 10 dyrektywy 2011/95 – jako dowodu przynależności tej osoby do „szczególnej grupy społecznej” w rozumieniu ust. 1 lit. d) tego artykułu, lecz jako powód prześladowania z powodu „opinii politycznych” w rozumieniu ust. 1 lit. e) tego artykułu, pod warunkiem że istnieją uzasadnione powody do obaw, że owo uczestnictwo we wniesieniu skargi jest postrzegane przez władze tego państwa jako akt stanowiący działalność opozycyjną, wobec którego mogłyby one rozważyć zastosowanie represji.

W tym względzie należy zauważyć, że art. 10 ust. 1 dyrektywy 2011/95 powinien być interpretowany w związku z ust. 2 tego artykułu. Zgodnie z art. 10 ust. 2 podczas dokonywania oceny, czy obawa wnioskodawcy przed prześladowaniem jest uzasadniona, bez znaczenia jest, czy wnioskodawca rzeczywiście odznacza się rasową, religijną, narodowościową, społeczną lub polityczną cechą powodującą prześladowanie, jeżeli tylko taka cecha jest przypisywana wnioskodawcy przez podmiot dopuszczający się prześladowania.

W związku z powyższym, niezależnie od kwestii, czy uczestnictwo obywatela Azerbejdżanu we wniesieniu skargi do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przeciwko rzeczonemu państwu w celu stwierdzenia naruszenia przez władze tego państwa podstawowych wolności stanowi wyraz „poglądów politycznych” tego obywatela, istotne jest zbadanie w ramach oceny powodów prześladowania podniesionych w złożonym przez niego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, czy istnieją uzasadnione powody do obaw, że jego uczestnictwo we wniesieniu skargi jest postrzegane przez wspomniane władze jako akt stanowiący działalność opozycyjną, wobec którego mogłyby one rozważyć zastosowanie represji. W przypadku gdy istnieją uzasadnione powody do obaw, że tak właśnie jest, należy uznać, iż wnioskodawca ponosi poważne i rzeczywiste zagrożenie prześladowaniem z powodu wyrażanych przez siebie opinii dotyczących polityki i metod w swoim kraju pochodzenia. Jak wynika z samego brzmienia art. 10 ust. 1 lit. e) dyrektywy 2011/95, pojęcie „opinii politycznej” zawarte w tym przepisie obejmuje taką sytuację.

Natomiast grupa osób, do której może należeć w stosownym przypadku osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową, w przypadku gdy uczestniczy we wniesieniu skargi do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, nie może co do zasady zostać zakwalifikowana jako „szczególna grupa społeczna” w rozumieniu art. 10 ust. 1 lit. d) dyrektywy 2011/95. Aby bowiem można było stwierdzić istnienie „grupy społecznej” w rozumieniu tego przepisu, muszą zostać spełnione kumulatywnie dwie przesłanki. Z jednej strony członkowie takiej grupy muszą mieć „wspólne cechy wrodzone” lub „wspólne pochodzenie, których nie można zmienić” albo wspólne cechy lub wierzenia „tak ważne dla tożsamości lub świadomości, że nie można zmuszać danej osoby do odstąpienia od nich”; z drugiej zaś strony grupa ta musi posiadać odrębną tożsamość w danym państwie trzecim z tego względu, że jest postrzegana jako „odrębna” od reszty społeczeństwa (wyrok z dnia 7 listopada 2013 r. w sprawie *X i in.*, od C-199/12 do C-201/12, ECLI:EU:C:2013:720, pkt 45).
(pkt 85–90, pkt 5 sentencji)

(...)

⁽³⁶⁾ TSUE, streszczenie wyroku z dnia 4 października 2018 r., *Nigyar Rauf Kaza Ahmedbekova and Rauf Emin Ogla Ahmedbekov przeciwko Zamestnik-predsdatel na Darzhavna agentsia za bezhantsite*, sprawa C-652/16, ECLI:EU:C:2018:801; pełna treść wyroku dostępna na stronie internetowej <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=206429&pageIndex=0&doclang=pl&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=527895>.

Odniesienia

Niniejsza sekcja zawiera odniesienia do ustawodawstwa, stosownego orzecznictwa i dodatkowych zasobów.

- Należy wykorzystać edytowalne pola, aby dodać krajowe przepisy i orzecznictwo.

Podstawa prawna

Niniejszy przegląd przepisów prawa i orzecznictwa nie stanowi wyczerpującego narzędzia referencyjnego. Ma on jedynie w praktyczny sposób wskazać kierunek urzędnikowi prowadzącemu sprawę przez podanie niektórych najbardziej istotnych przepisów.

Podstawa prawna		Odpowiedni artykuł
Konwencja dotycząca statusu uchodźców	Definicja pojęcia „uchodźca”	Artykuł 1
Dyrektywa w sprawie kwalifikowania (dyrektywa 2011/95/UE)	Akty prześladowania Powody prześladowania	Motyw 28 Motyw 30 Artykuł 9 Artykuł 10
Dyrektywa w sprawie zwalczania handlu ludźmi (dyrektywa 2011/36/UE w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar)	Przestępstwa dotyczące handlu ludźmi	Artykuł 2
Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych	Cel Konwencji	Artykuł 1

Przepisy krajowe
<i>Wypełnia państwo członkowskie</i>

Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej

- **TSUE**, wyrok z dnia 7 listopada 2013 r., *Minister voor Immigratie en Asiel przeciwko X i Y oraz Z przeciwko Minister voor Immigratie en Asiel*, sprawy połączone od C-199/12 do C-201/12, ECLI:EU:C:2013:720
- **TSUE**, wyrok z dnia 25 stycznia 2018 r., *F przeciwko Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal*, sprawa C-473/16, ECLI:EU:C:2018:36
- **TSUE**, wyrok z dnia 4 października 2018 r., *Nigyar Rauf Kaza Ahmedbekova and Rauf Emin Ogla Ahmedbekov przeciwko Zamestnik-predsedatel na Darzhavna agentsia za bezhantsite*, sprawa C-652/16, ECLI:EU:C:2018:801

Orzecznictwo krajowe

Wypełnia państwo członkowskie

Wytyczne dla poszczególnych krajów

Aby zapoznać się ze wspólną analizą i wytycznymi dotyczącymi stosowania pojęcia przynależności do określonej grupy społecznej w odniesieniu do profili z poszczególnych krajów pochodzenia, zob. dokumenty zawierające wytyczne dla poszczególnych krajów opublikowane przez Europejski Urząd Wsparcia w dziedzinie Azylu (EASO) na stronie internetowej: <https://www.easo.europa.eu/country-guidance>.

Jak skontaktować się z UE

Osobiście

W całej Unii Europejskiej istnieje kilkaset centrów informacyjnych Europe Direct. Adres najbliższego centrum można znaleźć na stronie: https://europa.eu/european-union/contact_pl.

Telefonicznie lub drogą mailową

Europe Direct to serwis informacyjny, który udziela odpowiedzi na pytania na temat Unii Europejskiej. Można się z nim skontaktować:

- dzwoniąc pod bezpłatny numer telefonu: 00 800 6 7 8 9 10 11 (niektórzy operatorzy mogą naliczać opłaty za te połączenia),
- dzwoniąc pod standardowy numer telefonu: +32 22999696,
- drogą mailową: https://europa.eu/european-union/contact_pl.

Wyszukiwanie informacji o UE

Online

Informacje o Unii Europejskiej są dostępne we wszystkich językach urzędowych UE w portalu Europa: https://europa.eu/european-union/index_pl.

Publikacje UE

Bezpłatne i odpłatne publikacje UE można pobrać lub zamówić na stronie: <https://publications.europa.eu/pl/publications>. Większą liczbę egzemplarzy bezpłatnych publikacji można otrzymać, kontaktując się z serwisem Europe Direct lub z lokalnym centrum informacyjnym (zob. https://europa.eu/european-union/contact_pl).

Prawo UE i powiązane dokumenty

Informacje prawne dotyczące UE, w tym wszystkie unijne akty prawne od 1952 r., są dostępne we wszystkich językach urzędowych UE w portalu EUR-Lex: <http://eur-lex.europa.eu>.

Portal Otwartych Danych UE

Unijny portal otwartych danych (<http://data.europa.eu/euodp/pl>) umożliwia dostęp do zbiorów danych pochodzących z instytucji i innych organów UE. Dane można pobierać i wykorzystywać bezpłatnie, zarówno do celów komercyjnych, jak i niekomercyjnych.

Urząd Publikacji
Unii Europejskiej